

**OPETTAJATUTORIN KANSIO
OPISKELIJOIDEN OHJAUKSEEN
SATAKUNNAN
AMMATTIKORKEAKOULUN
SOSIAALI- JA TERVEYSALALLA**

Tiina Mikkonen-Ojala

**Kehittämishankeraportti
Maaliskuu 2008**

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) MIKKONEN-OJALA, Tiina	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	
	Sivumäärä 36	Julkaisun kieli suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen ☐ saakka	
Työn nimi OPETTAJATUTORIN KANSIO OPISKELIJOIDEN OHJAUKSEEN SATAKUNNAN AMMATTIKORKEAKOULUN SOSIAALI- JA TERVEYSALALLA		
Koulutusohjelma Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Ammatillinen opettajakorkeakoulu, opinto-ohjaajan koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) VIRTANEN, Riitta		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä <p>Kehittämishankkeen tarkoituksena oli koota opiskelijoiden tutorointia tukeva, sähköisessä muodossa oleva materiaalikansio sosiaali- ja terveysalan opettajatutoreiden käyttöön noudattaen Satakunnan ammattikorkeakoulun tutoroinnin menettelytapaohjetta. Kehittämishankkeen tavoitteena oli sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden tutoroinnin tehostuminen, kun opettajatutoreilla on enemmän valmiuksia puuttua opiskelijoiden ongelmiin varhaisemmassa vaiheessa.</p> <p>Kansion materiaali koottiin syksyn 2007 aikana. Kansion sisällöllisenä lähtökohtana oli Satakunnan ammattikorkeakoulun tutorointimalli. Toimipistekohtainen sisältö muokattiin sosiaali- ja terveysala Porin toimipisteen käytänteistä. Kansio sisältää materiaalia opintojen ensimmäisen, toisen ja kolmannen vuoden tutorointiin sekä tutorointiin valmistumisvaiheessa.</p> <p>Materiaalikansio otettiin käyttöön sosiaali- ja terveysala Porin toimipisteessä maaliskuussa 2008. Materiaali on muistitikulla sähköisessä muodossa, joten materiaalin muokkaaminen ja hyödyntäminen oman toimipisteen ja opettajatutoreiden henkilökohtaisten tarpeiden mukaisesti on vaivatonta.</p> <p>Materiaalikansiota tullaan käyttämään myös muilla Satakunnan ammattikorkeakoulun toimialoilla toimialojen erityispiirteet huomioiden.</p>		
Avainsanat (asiasanat) tutorointi, opettajatutorit, ammattikorkeakoulu		
Muut tiedot		

MIKKONEN-OJALA, Tiina	Type of Publication Development project report	
	Pages 36	Language Finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title STUDENT COUNSELLING FOLDER FOR TUTORING TEACHERS IN SOCIAL SERVICES AND HEALTH CARE AT SATAKUNTA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES		
Degree Programme Jyväskylä University of Applied Sciences, Teacher Education College, Education in Guidance Counselling		
Tutor(s) VIRTANEN, Riitta		
Assigned by		
Abstract <p>The purpose of the development project was to compile an electronic material folder for tutoring teachers to support the counselling of students in the Faculty of Social Services and Health Care. The folder complies with the instructions on tutoring at Satakunta University of Applied Sciences. The aim of the project was to improve tutoring by providing the teachers with skills to intervene in the students' problems as early as possible.</p> <p>The material for the folder was collected in the autumn 2007. The general content of the folder is based on the tutoring model of Satakunta University of Applied Sciences. School-specific content was constructed on the basis of the practices at the School of Social Services and Health Care in Pori. The folder contains material for tutoring students during the first, second and third year as well as during the graduating period.</p> <p>The folder was introduced at the School of Social Services and Health Care in Pori in March 2008. The material was saved in electronic form into a USB memory stick. Therefore, it can easily be revised for the needs of the school and used by tutoring teachers for their own purposes.</p> <p>The material folder will also be used in other faculties of Satakunta University of Applied Sciences by taking their specific features into account.</p>		
Keywords Key words: tutoring, tutoring teachers, university of applied sciences		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	2
2	KEHITTÄMISHANKKEEN TEHTÄVÄ JA TAVOITTEET.....	4
3	TUTOROINTI SATAKUNNAN AMMATTIKORKEAKOULUN SOSIAALI- JA TERVEYSALALLA	5
3.1	Tutorointi	5
3.2	Tutoroinnin tavoitteet	7
3.3	Tutorointi opintojen eri vaiheissa	9
3.3.1	Opintojen alkuvaihe	9
3.3.2	Opintojen keskivaihe	12
3.3.3	Opintojen loppuvaihe	15
4	OPETTAJATUTOR AMMATTIKORKEAKOULUSSA	16
5	KEHITTÄMISHANKKEEN SUUNNITTELU	18
5.1	Kehittämishankkeen tehtävät ja aikataulu	18
5.2	Kansion sisältö	18
6	KEHITTÄMISHANKKEEN TOTEUTTAMINEN	20
7	OPETTAJATUTORIN KANSIO OPISKELIJOIDEN OHJAUKSEEN	22
8	POHDINTA	23
	LÄHTEET	25
	LIITTEET	28
	Liite 1. Materiaalikansion esittely	28
	Liite 2. Tutorointi sosiaali- ja terveysalalla	29
	Liite 3. Tutorointi 1. opiskeluvuotena	30
	Liite 4. Tutorointi 2. opiskeluvuotena	33
	Liite 5. Tutorointi 3. opiskeluvuotena	35
	Liite 6. Tutorointi valmistumisvaiheessa	36

1 JOHDANTO

Ammattikorkeakouluissa opintojen ohjaus on kuulunut oleellisena osana toimintaan ammattikorkeakoulujärjestelmän kehittämisen alusta lähtien. Taustalla on ollut keskiasteen koulutuksen uudistus 1980 –luvulta, jolloin opintojen ohjaus tuli lakisääteiseksi peruskoulujen jälkeisessä koulutuksessa. Ammattikorkeakoulun kehittymisen myötä myös opintojen ohjaus on kehittynyt. (Moitus, Huttu, Isohanni, Lerkkanen, Mielityinen, Talvi, Uusi-Rauva & Vuorinen 2001, 17.)

Satakunnan ammattikorkeakoulu (SAMK) osallistui vuosina 2000 – 2001 Korkeakoulujen arviointineuvoston järjestämään opintojen ohjaus korkeakouluissa – arviointiprojektiin, jonka tavoitteena oli tukea opintojen ohjauksen kehittämistä yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa (Moitus ym. 2001, 9). Projektiin liittyen SAMK:ssa toteutettiin itsearviointi, jonka mukaan sekä opiskelijat että opettajat tunsivat useita opintojen ohjaukseen liittyviä heikkouksia. Opintojen alkuun kasautui liikaa tietoa, vaikka alkuvaiheen tietoa pyrittiinkin jakamaan pidemmälle ajalle. Opiskelijat eivät myöskään havainneet selkeästi annettujen palautteiden vaikutusta. Edelleen ongelmina olivat opetustarjontojen aikataulusongelmat erityisesti vapaasti valittavien opintojen osalta, mikä häiritsi opintojaksojen valitsemista eri toimialoilta. (Sirola 2002, 2, 15.) Satakunnan ammattikorkeakoulussa aloitettiin vuonna 1999 tutorointimallin kehittäminen, joka on sittemmin vakiintunut ammattikorkeakoulun käytännöksi ja kirjattu ammattikorkeakoulun laatukäsikirjaan (Tutorointi 2007).

Satakunnan ammattikorkeakoulun viimeisin suuri opiskelijakysely (Sankari 2006, 4) pohjautuu vuonna 2002 tehtyyn vastaavaan kyselyyn ja SAMK:ssa tehtyyn tutkimukseen opintojen etenemiseen liittyvistä tekijöistä (Jaatinen & Lähde 2005). Kyselyn tarkoituksena oli selvittää perustutkinto-opiskelijoiden näkemyksiä opiskeluun liittyvistä asioista. Pääteemana olivat mm. opetuksen laatu ja määrä sekä tavoitteiden selkeys, vaatimustaso ja tasoerojen huomioiminen sekä opintojen ohjaus, palautteen saaminen ja tiedonkulku, harjoittelutietous ja kansainvälistymismahdollisuudet. Opiskelijoiden vastausten mukaan parannettavaa oli vaatimustasossa, työkuorman tasaisuudessa ja yhteistyössä muiden toimipisteiden kanssa. Edelleen vastauksissa tuli ilmi, että opiskelijoiden mielestä tutoroinnin jatkuvuudessa ja palautteen saamisessa oli toivomisen varaa. Lisäksi opiskelijoiden mielestä omien toimipisteiden opetustarjon-

tojen aikataulutuksessa, opetusmenetelmien monipuolisuudessa ja ohjauksen riittävydessä oli parannettavaa. Palautteen saaminen ja vaatimustasojen tarkistaminen sekä yhteistyö muiden toimipisteiden kanssa olivat vuoden 2002 kyselyn (Sankari 2006, 58) perusteella esitettyjä kehittämisteemoja, joten samat teemat toistuivat nyt tässä uudessa kyselyssä. Samat kehittämisen kohteet olivat tunnistettavissa myös SAMK:n itsearviointissa ”Opintojen ohjaus korkeakouluissa” –arviointiprojektiin liittyen. (Sirola 2002, 13, 26-28)

Opetusministeriön ammattikorkeakouluille myöntämä rahoitus koostuu perusrahoituksesta, hanke- ja tuloksellisuusrahoituksesta sekä ammattikorkeakoulujen yhteisten menojen rahoituksesta. Perusrahoituksella rahoitetaan ammattikorkeakoulujen käyttökustannuksia. Ammattikorkeakoululle määrätään yksikköhinta opiskelijaa kohti, jonka suuruuteen vaikuttavat sen eri koulutustasoilla oleva opiskelijamäärä sekä ammattikorkeakoulussa kahden vuoden aikana suoritettujen tutkintojen määrä. (OPM 2007.) Satakunnan ammattikorkeakoulun, Porin kaupungin ja opetusministeriön välisessä tavoitesopimuksessa vuosille 2007 – 2009 mainitaan, että yksilöllisiin opintosuunnitelmiin, osaamisen tunnustamisen käytäntöihin ja tutkintojen läpäisyyn kiinnitetään erityistä huomiota. Opintojen kehittämisen painopisteinä ovat lisäksi ohjaus- ja neuvontapalvelut, virtuaaliopinnot sekä yrittäjyyden edistäminen. Määrällisinä tavoitteina mainitaan mm., että amk-tutkintoon johtavan koulutuksen läpäisy viiden vuoden kullutta aloittamisvuodesta nousee selvästi vuoden 2004 toteutumasta, samoin kuin että 45 opintopistettä tai enemmän lukuvuonna suorittaneiden opiskelijoiden määrä kaikista opiskelijoista nuorten koulutuksessa nousee merkittävästi. Tavoitteena mainitaan myös tuottavuuden kohottaminen. (Tavoitesopimus 2007-2009.)

Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa vuosille 2003 – 2008 (Koulutus ja tutkimus 2003-2008, 44) opintojen ohjauksen kehittämistarpeet tulevat esille. Opintojen ohjaus nähdään keinona edistää opintojen loppuun saattamista ja tutkintojen suorittamista. Suunnitelman mukaan opetuksen laatua voidaan nostaa kiinnittämällä huomiota yksilöllisiin opintosuunnitelmiin, hyväksilukemisen käytäntöihin, opiskelijoiden ohjaus- ja neuvontapalveluihin sekä keskeyttämisen vähentämiseen tähtääviin toimenpiteisiin.

Tutoroinnin jatkuva tehostaminen on oleellista ammattikorkeakouluissa, jotta ammattikorkeakouluille asetetut vaatimukset voidaan täyttää. Tavoitteenahan on saada osaa-vaaa ja hyvin koulutettua väkeä työmarkkinoille entistä tehokkaammin. Pääsy työmarkkinoille nopeutuu, kun opiskelijoiden opintojen etenemistä tuetaan kaikissa opiskelun vaiheissa. Haasteisiin vastaaminen ei ole helppoa ja edellyttää tutoroinnissa paitsi resurssien tarkistamista, myös entistä monipuolisempien ja tehokkaampien ohjaustoimintojen kehittämistä.

Satakunnan ammattikorkeakoulussa on tutorointiin kehitetty tutorointimalli ja muuta opintojen ohjausta tukevaa materiaalia. Kuitenkin uusien opettajatutoreiden käyttöön tarvittavaa ja yhteen koottua materiaalia ei ole ollut käytettävissä, vaan aloittavat opettajatutorit ovat saaneet opastusta tutorointiin lähinnä vanhemmilta kollegoiltaan. Myös opiskelun jatkuva monimuotoistuminen asettaa haasteita tutoroinnille. Satakunnan ammattikorkeakoulun opiskelijahyvinvoinnin kehittämissyöryhjän puheenjohtajan ja sosiaali- ja terveysalan koulutusjohtajan kanssa käytyjen keskustelujen jälkeen päädyttiin laatimaan opettajatutoreille ohjausta tukeva, käytännönläheinen materiaalipaketti. Tämä kehittämishanke on asetettu vastaamaan erityisesti sosiaali- ja terveysalan tutoroinnin tarpeisiin. Valmista materiaalia on kuitenkin tarkoitus hyödyntää myös muilla SAMK:n toimialoilla ottaen huomioon toimialojen erityispiirteet.

2 KEHITTÄMISHANKKEEN TEHTÄVÄ JA TAVOITTEET

Tämän kehittämishankkeen toteuttamista on ohjannut kysymys: Miten uuden opettajatutorin työtä voidaan tukea ja helpottaa hänen tehtävässään opiskelijaryöryhmän tutorina Satakunnan ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalalla?

Kehittämishankkeen tarkoituksena on koota opiskelijoiden tutorointia tukeva, sähköisessä muodossa oleva materiaalikansio sosiaali- ja terveysalan opettajatutoreiden käyttöön noudattaen Satakunnan ammattikorkeakoulun tutoroinnin menettelytapaohjetta. Tarkoituksena on koota materiaali niin, että se on päivitettävissä tarpeen mukaan. Materiaali annetaan kaikille tutoropettajille ja sen tarkoituksena on helpottaa tutoropettajan työtä ja sitoutumista tutorointiin opiskelijan kaikissa opiskelun vaiheissa. Kehittämishankkeen tuotoksena olevan materiaalin tilaajana on Satakunnan ammatti-

korkeakoulun sosiaali- ja terveysala, Porin toimipiste. Valmista materiaalia on tarkoitus hyödyntää myös muilla SAMK:n toimialoilla.

Kehittämishankkeen tavoitteena on, että yhä useammat opettajat sitoutuvat tutorointiin, jolloin opiskelijoiden tutorointi tehostuu. Tutoroinnin edelleen kehittyminen tehostaa omalta osaltaan opiskelijoiden etenemistä opinnoissaan tavoitesopimuksen (Tavoitesopimus 2007 – 2009) tavoitteiden mukaisesti. Tutorointiin panostaminen edistää opiskelijoiden hyvinvointia ja tukee elinikäisen oppimisen näkökulmaa. Tutoroinnin vahvistaminen vähentää myös opiskelijoiden opintojen keskeyttämistä, kun opettajatutorilla on enemmän valmiuksia puuttua ongelmiin aikaisemmassa vaiheessa.

3 TUTOROINTI SATAKUNNAN AMMATTIKORKEAKOULUN SOSIAALI- JA TERVEYSALALLA

Satakunnan ammattikorkeakoulu (SAMK) on verkostomaisesti toimiva oppimis- ja kehittämiskeskus, joka vauhdittaa ympäristöalueiden kehittymistä kilpailukykyisenä ja kansainvälisenä alueena. SAMK toimii kolmella toimialalla; liiketalous, matkailu ja kulttuuri, tekniikka ja merenkulku, sosiaali- ja terveys. SAMK:n 10 toimipistettä sijaitsevat viidellä paikkakunnalla, Porissa, Raumalla, Harjavallassa, Huittisissa ja Kankaanpäässä. Opiskelijoita on noin 6500 ja henkilökuntaa noin 500. (SAMK 2008.)

Sosiaali- ja terveysalalla opiskelee noin 1400 opiskelijaa kolmella eri paikkakunnalla, Harjavallassa, Porissa ja Raumalla. Henkilökuntaa on noin 120. Sosiaali- ja terveysalan koulutusohjelmia ovat Degree Programme in Physiotherapy, fysioterapia, hoitotyö, kuntoutusohjaus ja suunnittelu sekä sosiaaliala. Tutkintonimikkeitä ovat fysioterapeutti (AMK), kuntoutuksen ohjaaja (AMK), sairaanhoitaja (AMK), sosionomi (AMK) ja terveydenhoitaja (AMK). (SAMK, sosiaali- ja terveysala 2008.)

3.1 Tutorointi

Tutoroinniksi sanotaan toimenpiteitä, joilla tuetaan opiskelijan itsenäistä oppimista ja opintojen sujuvaa etenemistä. SAMK:ssa tutorointi jakautuu eri toimijoille kunkin

oman toimialueen mukaisesti. Rehtori vastaa johtoryhmän kanssa tutoroinnin kokonaisjärjestämisestä ja toimialajohtaja sekä koulutusjohtaja vastaavat omalla toimialallaan tutorointimallin mukaisen tutoroinnin järjestämisestä. Vastaava opettajatutor koordinoi oman toimipisteen tutorointia ja huolehtii myös työnjaossa määriteltyjen opiskelijoiden tutoroinnista. Opettajatutor huolehtii työnjaossa hänelle määriteltyjen opiskelijoiden tutoroinnista. Vertaistutor on opiskelija, jonka kanssa toimipiste on tehnyt sopimuksen opiskelijatutorina toimimisesta. (Tutorointi 2007.)

Opintojen ohjauksen tavoitteena on auttaa yksilöitä tekemään perusteltuja päätöksiä henkilökohtaisessa elämässään sekä koulutukseen ja työuraan liittyvissä asioissa. Ohjauksen tehtävänä on auttaa yksilöitä rakentamaan urapolkuaan omien päätöstensä ja ratkaisujensa kautta. Ohjausta voidaan ajatella tukemisena ja rinnalla kulkemisena. Se on myös kasvamiseen ja muutokseen saattamista opiskelijan haluamassa suunnassa. Ohjaus on opiskelijan tukemista ja auttamista hänen opiskeluprosessissaan, ammatillisessa kehitymisessään ja elämäntilanteissaan. (Numminen, Yrjölä, Lamminranta & Heikkinen 2004, 27-28.)

Ammattikorkeakoululaki määrittää ammattikorkeakoulujen tehtäväksi antaa korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin. Tehtävänä on myös tukea yksilön ammatillista kasvua ja harjoittaa soveltavaa tutkimus- ja kehitystyötä. Ammattikorkeakoulujen tehtävänä on edelleen antaa ja kehittää aikuiskoulutusta työelämäosaamisen ylläpitämiseksi ja vahvistamiseksi. (Ammattikorkeakoululaki 2003/351.) Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista painottaa opiskelijoiden harjoittelun ohjausta. Asetuksen mukaan opettajan tehtävinä ammattikorkeakoulussa ovat opetus- ja ohjaustyö. Yksilön ammatillisen kasvun tukeminen edellyttää ammattikorkeakoulujen henkilöstöiltä ohjauksen ymmärtämistä laajasti, ei vain opintojen edistymisen seuranta. (Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 2003/352.) Satakunnan ammattikorkeakoulun opetussuunnitelmassa pedagogisina lähtökohtina mainitaan mm., että opetus- ja oppimisprosessissa korostetaan oppijan itseohjautuvuutta ja pohtivaa oman oppimisen arviointia sekä opettajuutta, jossa tärkeää on asiantuntemuksen lisäksi kyky ottaa huomioon oppijan ja ryhmän kehitykselliset vaiheet. Hoitotyön opetussuunnitelman toteutusperiaatteissa mainitaan mm., että opettaja kehittää oppimisympäristöä, ohjaa oppimisprosesseja, opettaa, tutoroi, ohjaa opiskeluprojekteja ja hoitaa työelämäyhteyksiä. (Hoitotyön koulutusohjelma 2005-2006.)

Ohjauksen määrittää kukin määrittelijä itse, omasta kontekstistaan (Kasurinen 2004, 40). Määritelmässä voidaan korostaa itse menetelmää, ohjaajan ja ohjattavan välistä vuorovaikutussuhdetta tai sitä prosessia, johon ohjauksella pyritään vaikuttamaan. Ohjauksen lähtökohdaksi muodostuu ohjaajan ja ohjattavan vuorovaikutus niin, että ohjattava tuntee tulevansa ymmärretyksi ja pääsee asioissaan eteenpäin. (Määttä & Laaksonen 2005, 11-12.) Tarkoituksena on edistää oppimista ja opiskelijan itsenäistä oppimisprosessin hallintaa sekä sitoutumista opiskeluyhteisöön. Ohjaus voi olla ryhmä- tai henkilökohtaista ohjausta. (Isokorpi 2003, 111.)

Ohjaus on kuitenkin enemmän kuin ohjaajan ja ohjattavan välinen vuorovaikutussuhde. Kokonaisvaltaisessa ohjauksessa ohjaustoiminta jaetaan kolmeen sektoriin, jotka ovat opiskelijan kasvun ja kehityksen tukeminen, opintojen ohjaus sekä ura- ja elämänsuunnittelun ohjaus. (Kasurinen 2004, 41.)

Hyvä opinto-ohjaus helpottaa opiskelijoiden sitoutumista opiskeluun, kannustaa jatkuvaan itsenäiseen tiedon hankintaan sekä oman alan kehityksen seuraamiseen ja kehittämiseen. Ohjauksella autetaan opiskelijaa parantamaan opiskeluvälmiuksiaan ja selvittämään mahdollisia oppimisvaikeuksiaan. Ohjauksessa otetaan huomioon myös opiskelijoiden erilaiset oppimisedellytykset sekä tuetaan opiskelijan itsetunnon edelleen kehittymistä. Opiskelijan omaa vastuuta korostetaan opintojen suunnittelussa ja niiden etenemisessä. Hän vastaa myös yksilöllisistä valinnoistaan. Opiskelija on aktiivinen toimija, ei passiivinen vastaanottaja. (Koskinen 2005, 84.)

3.2 Tutoroinnin tavoitteet

Suomalaisessa korkeakoulujärjestelmässä on tavoitteena, että opiskelijat voivat liikkua kansallisen ja kansainvälisen korkeakoulujärjestelmän sisällä monipuolisten opintopolkujensa mukaisesti. Näin ollen opiskelijoilta edellytetään entistä enemmän valmiuksia itseohjautuvuuteen ja toisaalta oppilaitoksilta lisää resursseja opiskelijoiden henkilökohtaiseen ohjaukseen. Opintojen ohjauksen lisäksi tarvitaan tukea opiskelijan ammatilliseen ja persoonalliseen kasvuun. (Vuorinen, Karjalainen, Mylly, Talvi, Uusi-Rauva & Holm 2005, 12.)

Satakunnan ammattikorkeakoulussa tutoroinnin tavoitteeksi on mainittu itsenäinen ja vastuunsa kantava opiskelija. Tutorointiprosessin tavoitteena on valmentaa opiskelijaa toimimaan korkeakoulun ja yhteiskunnan aktiivisena jäsenenä. Tutoroinnilla tuetaan opiskelijan kehitystä laaja-alaiseksi tiedon ja taidon käyttäjäksi, ymmärtäjäksi, soveltajaksi ja tuottajaksi. Tutoroinnilla poistetaan oppimisen esteitä ja tuetaan opiskelutaitojen kehittymistä. (Tutorointi 2007.)

Opintojen ohjauksella pyritään edistämään koulutukseen nopeaa sijoittumista ja opintojen joustavaa kulkua sekä lyhentämään tutkinnon suorittamisaikoja (Vuorinen ym. 2005, 21-22). Koulutukseen joustavaa sijoittumista helpottaa se, että opiskelijat saavat riittävästi tarvitsemaansa tietoa eri koulutusalojen ja koulutusohjelmien sisällöistä ja opetuksen toteuttamisesta ennen opiskelun aloittamista. (Määttä & Laaksonen 2005, 14.)

Yhtenä opinto-ohjauksen tavoitteena on edistää opiskelijan kasvua ja kehitystä ja vahvistaa hänen itsetuntemustaan. Tavoitteena on myös kehittää opiskelijan opiskelutaitoja ja tukea hänen uravalintaansa. (Järvinen 2005, 44.) Opiskelijan on saatava tukea opiskelunsa aikana esim. henkilökohtaisen elämäntilanteensa ja vaihtoehtojensa jäsentämisessä sekä itsetuntemuksessa. Hän tarvitsee tietoa mm. kurssien valinnaisuuksista sitoutuakseen opiskeluun ja kyetäkseen suunnittelemaan opintonsa ottaen huomioon valinnaisuuden omien kiinnostuksen kohteidensa mukaan. Hän tarvitsee tukea urasuunnittelussa ja ongelmatilanteissa. Päätötyössä ja sen liittämässä tulevaan työhön tarvitaan myös ohjausta ja tukea. Kaiken kaikkiaan opiskelijalla on hyvin moninaisia tarpeita oppimisprosessinsa eri vaiheissa, joihin olisi vastattava. (Määttä & Laaksonen 2005, 14.)

Opinto-ohjauksen tavoitteena on edelleen, että opiskelija kehitty yhteistyö- ja vuorovaikutustaidoissa, jotta hän pystyy työskentelemään erilaisissa työryhmissä. Opiskelun aikana tavoitteena on, että opiskelija tutustuu kansainvälistymisen mahdollisuuksiin opiskelussa ja työelämässä ja näkee opiskelun ulkomaisissa yhteistyöoppilaitoksissa ja harjoittelupaikoissa hyvinä mahdollisuuksina edistää omaa ammatillista osaamistaan. Tavoitteena on myös, että opiskelija ymmärtää ihmisten ja kulttuurien

erilaisuutta ja edistää tasa-arvoa koulutuksessa, työssään ja vapaa-aikanaan. (Määttä & Laaksonen 2005, 14.)

Opintojen edistämisen keinoina ovat mm. opintojen ohjauksen tehostaminen, ohjauksen monipuolistaminen ja henkilökohtaiset oppimissuunnitelmat (Vuorinen ym. 2005, 21-22). Ohjaus on oleellista mm. opintojen viivästymisen ja keskeyttämisen ehkäisemiseksi sekä opiskelijoiden ammatillisen osaamisen edistämiseksi jo opiskeluaikana (Isokorpi 2003, 111).

3.3 Tutorointi opintojen eri vaiheissa

Tuloksellisuuden kannalta on tärkeää, että ohjausta on saatavilla kaikissa opintopolun vaiheissa. Ohjauksella ennen opintojen alkua on tärkeä merkitys oikean koulutus- ja uravalinnan tekemisessä. Opintojen aikainen ohjaus vaikuttaa opintojen sujumiseen sekä opiskelumotivaatioon ja opintojen loppuvaiheen ohjaus taas tukee työelämään siirtymistä. (Vuorinen ym. 2005, 21-22.)

Ohjausta voidaan tarkastella mm. opintojen alkuvaiheessa, opintojen keskivaiheilla ja lopussa. Opintojen alkuvaiheessa HOPS:n laatiminen on merkittävä tehtävä. Keski-vaiheessa oleellisia ovat mm. harjoittelupaikan valinta ja harjoitteluohjaus. Opintojen loppuvaiheessa painottuvat sekä opinnäytetyö että urasuunnittelu. (Vuorinen ym. 2005, 29.)

3.3.1 Opintojen alkuvaihe

Opintojen alussa voidaan tehokkaalla, motivoivalla ja mielekkäällä opinto-ohjauksella ja tutoroinnilla ehkäistä monta keskeytystä (Järvinen 2005, 53). Opintojen ensimmäinen vuosi on keskeinen opintoihin sitoutumisen kannalta ja ohjauksellisin toimin voidaan vähentää ns. turhia keskeyttämisiiä. Toisaalta korkeakoulujärjestelmässä tulee olla mahdollisuus yksilön kannalta mielekkäisiin keskeyttämisiiin, jotka merkitsevät useimmiten koulutusalan vaihtamista. (Moitus ym. 2001, 53.) Alkuvaihe on hektistä ja osin kaoottistakin aikaa, jolloin ei voida aina olla varmoja, onko valinta oikea vai

väärä. Keskeyttäminen voi tulla opiskelijan mieleen, vaikka ala sinänsä olisikin se, mitä on suunnitellut ja toivonut.

Ohjaustarpeet painottuvat opintojen alussa yleensä yleiskuvan saamiseen opiskeluym-
päristöstä ja sen tarjoamista mahdollisuuksista. Aloituvaiheen ohjauksen tavoitteina
onkin myönteisen oppimisilmapiirin luominen, yleiskuvan muodostaminen oppilai-
toksen toimintakulttuurista ja opiskelusta. Tavoitteina ovat myös henkilökohtaisen ja
aktiivisen otteen luominen tavoitteellisiin opintoihin, orientoituminen ammatillisiin
opintoihin ja että henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laatiminen käynnistyy. (Jär-
vinen 2005, 47.) Tavoitteena on ohjata uudet opiskelija opintojen alkuun ja sitoutu-
maan opintoihinsa ja opiskeluyhteisöön. Alkuvaiheen ohjauksen informaatiota on kui-
tenkin hyvä laajentaa ensimmäiselle lukukaudelle niin, että opiskelijat saavat sellaista
tietoa, ohjausta ja neuvontaa, jota he juuri sillä hetkellä tarvitsevat ja pystyvät omak-
sumaan. (Moitus ym. 2001, 43 – 45.)

Satakunnan ammattikorkeakoulussa opintojen aloitusvaiheessa uudet opiskelijat tutus-
tavat toisiinsa ja oppimisympäristöön. Ensimmäisen syksyn aikana opettajatutor tapaa
jokaisen opiskelijan henkilökohtaisessa keskustelussa. Tapaamisen yhteydessä käyte-
tään opintojen ohjauskyselyä uusille opiskelijoille, jossa selvitetään mm. mitä uusi
opiskelija ajattelee tulevasta opinnoistaan. Kyselyllä kartoitetaan myös opiskelijan
opinto- ja uraohjauksen tarvetta. Henkilökohtaisten keskustelujen ja ryhmätapaamis-
ten tavoitteena on, että opiskelijat pääsevät joustavasti opintojensa alkuun. Ensimmäi-
sen vuoden lopulla keväällä keskustellaan opiskelujen käynnistymisestä kunkin opis-
kelijan kanssa. Apuna käytetään ohjauskyselyn lomaketta, jossa selvitetään, mitä
opiskelija ajattelee opinnoistaan ja niiden edistymisestä sekä tutoroinnista ensimmäi-
sen vuoden aikana. Samoin tarkastellaan, miten opiskelijan urasuunnitelmat ovat ke-
hittyneet ja miten ensimmäisen vuoden opiskelua voitaisiin kehittää opiskelijan mie-
lestä. (Tutorointi 2007.) Ongelmana on, että kyselyjen tekeminen ja niistä saatujen tu-
lostien hyödyntäminen jää tällä hetkellä paljolti yksittäisen opettajatutorin aktiivisuu-
den varaan. Näkökulmia tuodaan esille yhteisissä kokouksissa, mutta varsinaista jär-
jestelmää palautteiden huomioimiselle ei ole.

Opintojen alussa laaditaan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma (HOPS). HOPS:n
rakentamisessa on oleellista mm. se, että oppija voi opiskella omalla tyylillään, käyt-

tää erilaisia oppimislähteitä ja että hän oppii työskentelemään erilaisissa oppimisympäristöissä. Pääsy sisään uudenlaiseen oppimis- ja opettamiskulttuuriin on siis alkuohjauksen keskeisiä tavoitteita. Oppijan minäkuva rakentuu aikaisempien oppimiskokemusten perusteella. Uusia oppimis- ja opettamistapoja käyttöön otettaessa on huomioitava, että opiskelijat kokevat hallitsevansa opiskeluaan. (Järvinen 2005, 48.) Korkeakoulumaiseen työskentelyyn oppiminen voi tuottaa vaikeuksia ainakin alussa. Opettajien valmiuksia havaita erilaisia oppimistyylejä olisi jatkuvasti kehitettävä, jotta opiskelijoita pystyttäisiin ohjaamaan jäntevästi paitsi opintojen alussa, myös opintojen edetessä. Joissakin tilanteissa ohjaus voisi olla yksityiskohtaisempaa. (Sirola 2002, 5-6.) Opiskelijat perehtyvät ammattikorkeakouluopiskeluun sekä erilaisiin opetus- ja oppimismenetelmiin, erityisesti verkkopohjaisiin oppimisympäristöihin Tiedonhankinta ja opiskelutekniikka –opintojaksolla, jota toteutetaan koko ensimmäisen opiskeluvuoden ajan. Opintojakson tavoitteena on, että opiskelijat tunnistavat tiedon tarpeensa, osaavat arvioida ja soveltaa tietoa sekä hankkia tietoa erilaisista tiedonlähteistä. (Hoitotyön koulutusohjelma 2005 – 2006.)

Ura- ja rekrytointipalvelut jaetaan Satakunnan ammattikorkeakoulussa opiskelun hakeutumisvaiheen, opintojen aloitusvaiheen, opintojen etenemisvaiheen ja valmistumisvaiheen palveluihin ja ne yhdistetään tutorointiin. Ura- ja rekrytointitoiminnan tavoitteena on laajentaa opiskelijoiden tietoutta työelämän vaatimuksista ja mahdollisuuksista sekä tukea opiskelijoita opintojen aikana työelämäyhteyksien luomisessa, joihin kuuluvat esim. harjoittelut, projektit ja työelämälähtöinen opinnäytetyö. Edelleen tavoitteena on kannustaa opiskelijoita kansainvälisen harjoittelun suorittamiseen, helpottaa opiskelijoiden laadullista työllistymistä valmistumisen jälkeen ja antaa opiskelijoille tietoa jatko-opintomahdollisuuksista. Ensimmäisenä opiskeluvuotena opiskelijoilla on Työelämätaidot –opintojakso, jossa sisältönä on mm. tehostettu työnhaku. Opiskelijoille selvitetään myös mahdollisuutta suuntautua oman yrityksen perustamiseen jo opiskeluaikana ja opintojen yhdistämistä siihen. Alustavaa urasuunnittelua kartoitetaan opintojen ohjauskyselyissä. Opiskelijoita informoidaan myös rekrytointipalveluista (esim. SAMK:n omat rekryisivut ja jobstep.net). (Ura- ja rekrytointipalvelut 2006.)

Ensimmäisen opiskeluvuoden puolenvälin jälkeen alkaa tulevan lukuvuoden harjoittelupaikkojen suunnittelu ja tilaaminen. Opiskelijoiden kanssa on selviteltävä mahdolli-

suudet erilaisiin harjoittelupaikkoihin sekä myös harjoittelujen yksilöllistä järjestystä. Tulevat harjoittelut myös askarruttavat opiskelijoita, kun tässä vaiheessa koulun ulkopuolella ei vielä juurikaan olla oltu harjoittelussa. Vapaasti valittavat opinnot ovat jo käynnistyneet ainakin osalla opiskelijoista, mutta suurimmalla osalla niitä aletaan valita enemmän toisen lukuvuoden aikana. Vapaasti valittavat opinnot kiinnostavat kovasti ja niistä tulee paljon kysymyksiä, joita on hyvä selvittää yhdessä ja myös henkilökohtaisissa keskusteluissa. Kansainvälinen vaihto alkaa tulla ajankohtaiseksi ja vaihtoon liittyviä asioita käsitellään niin tutortapaamisissa kuin asiantuntijaopettajien pitämällä infotunneilla.

Ensimmäisen opiskeluvuoden aikana voi jo nousta esille opiskeluun liittyviä ongelmia. Niihin on opettajatutorin puututtava heti. Opintojen edistymistä voi seurata sähköisesti opiskelijoiden opintokorteista. Ensimmäisen vuoden loppupuolella on hyvä keskustella kunkin opiskelijan kanssa vielä uudelleenkin. Keskusteluun tullessaan he ovat täyttäneet tutorkyselyn ensimmäisen opiskeluvuoden osalta. Opettajatutor voi näin saada selville mahdollisia opiskelujen etenemiseen liittyviä murheita, mikäli opiskelija ei itse ole niitä tuonut jo aikaisemmin esille. Opiskelijan kanssa suunnitellaan heti ns. rästien suorittamisaikataulut ja päivitetään HOPS.

Ensimmäinen opiskeluvuosi on täynnä uusia asioita, muistamista, suunnittelua ja kysymyksiä, jotka mietityttävät opiskelijoita. Tasapainoilu juuri oikein mitoitettun informaation antamisessa on jatkuvaa – opiskelun alkua moititaan usein siitä, että tietoa tulee niin paljon, että kaikkea ei pystytä omaksumaan. Onkin tärkeää, että opettajatutor ja opiskelijat tapaavat säännöllisesti koko ensimmäisen vuoden ajan ryhmätapaamisissa ja henkilökohtaisissa keskusteluissa, jotta selviteltäviä asioita voidaan ottaa esiin sitä mukaa, kun ne tulevat ajankohtaisiksi ja toisaalta myös kerrata toistuvasti.

3.3.2 Opintojen keskivaihe

Korkeakouluopinnoissa yleensä toista ja kolmatta opintovuotta pidetään opintojen keskivaiheena. Tämä vaihe jää helposti ohjauksellisesti heikommaksi. Tiiviin alkuohjauksen jälkeen opiskelijalla oletetaan olevan välineitä itseohjautuvaan opiskeluun eikä välttämättä nähdä systemaattista ohjausta tarpeelliseksi. Kuitenkin opintojen keski-

vaiheilla ajankohtaistuvat mm. opintoihin liittyvät ammattiaineiden valinnat. Näihin opiskelijat tarvitsevat ohjausta. Ohjauksisällöistä korostuvat myös HOPS-ohjaus ja työelämään siirtymiseen liittyvä ohjaus. (Moitus ym. 2001, 45.)

SAMK:n tutorintimallisissa opintojen keskivaiheessa käydään henkilökohtaisia keskusteluja tarvittaessa opiskelijoiden ja opettajatutorin kesken. Opiskelijat tavataan kuitenkin säännöllisissä ryhmätapaamisissa, joissa käsitellään kulloinkin ajankohtaisia asioita. Kukin opiskelija vastaa opintojen ohjauksikyselyyn, jossa selvitetään, miten opiskelu on vastannut opiskelijan odotuksia ja miten tähänastista opiskelua voisi kehittää opiskelijan mielestä. Samoin kyselyssä selvitetään opiskelijan urasuunnittelua ja sen mahdollisia muutoksia opiskelun aikana. Opettajatutor kokoaa kyselyn tulokset ja tiedottaa niistä eteenpäin. Ideana on, että kehittämistarpeisiin tartuttaisiin välittömästi. (Tutorointi 2007.)

Toisena opiskeluvuotena opettajatutor ohjaa koko opiskelijaryhmää ja henkilökohtaisia keskusteluja käydään tarvittaessa. Opiskelijoita kannustetaan varaamaan henkilökohtaista ohjausta varten aikoja opettajatutorilta. Kukin toimittaa myös opiskelusuunnitelmansa opettajatutorille. Opettajatutor seuraa opintojen etenemistä ja kutsuu tarvittaessa opiskelijan keskusteluun, mikäli ongelmia ilmenee eikä opiskelija itse ole ottanut yhteyttä opettajatutoriin. Tarkoituksena on tukea opiskelijan opintojen etenemistä niin, että hänelle ei kerry suorittamattomia opintojaksoja suuria määriä, vaan että hän saa opintojaksoista suoritusmerkinnät ajallaan. Opinnäytetyön prosessi käynnistyy toisen opiskeluvuoden lopulla, missä tarvitaan tukea ja ohjausta. Harjoittelut ovat opiskelijoilla käynnissä ja seuraavan vuoden harjoitteluja suunnitellaan.

Opiskelijat täyttävät tutorkyselyn toisen opiskeluvuoden osalta. Kyselyn tarkoituksena on selvittää, miten opiskelu SAMK:ssa on vastannut opiskelijoiden odotuksia, mitä opiskelun solmukohtia opiskelija on havainnut ja miten opiskelua voisi opiskelijoiden mielestä kehittää. (TU05 2007.)

Harjoittelussa, joka kuuluu ammattikorkeakouluopintoihin, on mahdollisuus pohtia omaa suuntautumistaan ja luoda yhteyksiä työnantajiin jo opiskeluaikana. Opiskelijat tarvitsevatkin tietoa, miten työelämän tarpeet ja koulutuksen tuottamat kvalifikaatiot kohtaavat. Yhteistyö ura- ja rekrytointipalvelujen kanssa on tällöin tärkeää. (Moitus

ym. 2001, 50.) SAMK:n ura- ja rekrytointipalveluissa opintojen etenemisvaiheessa painopiste on harjoittelupaikan valinnassa ottaen huomioon oma urasuunnitelma. Työelämälähtöisen opinnäytetyön aihe ja erilaiset työelämäprojektit lähentävät opiskelijoita työelämään. Yrittäjyys kulkee siitä kiinnostuneiden opiskelijoiden opinnoissa mahdollisimman saumattomasti. (Ura- ja rekrytointipalvelut 2006.)

Kolmantena opiskeluvuotena opiskelijat valitsevat ammatillista suuntautumistaan. Infotilaisuudet työelämän edustajien kanssa ovat hyvä ratkaisu kolmannen opiskeluvuoden syksyllä valinnan helpottamiseksi. Kesätyötkin antavat opiskelijoille suuntaa kiinnostavista alueista. Harjoitteluasioista nyt tulevat mukaan mahdollisuudet tehdä pakollisia harjoitteluja palkallisessa työssä, mitkä aiheuttavat paljon kysymyksiä ja ohjaustarvetta. Ryhmäohjaukset ja henkilökohtaiset tapaamiset ovat tärkeitä, kun selvittää harjoitteluihin ja muihin opintoihin liittyviä kysymyksiä. Ei voida ajatella, että opiskelijat etenevät kaikissa asioissa itseohjautuvasti. Opintojen seurannalla ja tarvittaessa HOPS:n päivittämisellä tehostetaan opiskelijan opintojen etenemistä vaiheessa, jossa työelämä ja opiskelu kamppailevat opiskelijan kiinnostuksesta. Kolmannen opiskeluvuoden aikana opiskelijat täyttävät urapalvelukyselyn, jonka tarkoituksena on selvittää opiskelijoiden uraohjauksen tarvetta ja jatko-opintotoiveita (TU06, 2007).

Opiskelijat hakeutuvat usein ensimmäisiin alaansa vastaaviin työsuhteisiin opintojen keskivaiheessa. Tämä on suuri haaste ohjauksen kannalta. Kouluissa lähdetään yleensä siitä, että opiskelu on päätoimista ja työ on sovittava opiskeluun eikä päinvastoin. Tästä voi koitua hankaluuksia, koska opiskelijat kuitenkin käyvät työssä oman taloudellisenkin tilanteensa kohentamiseksi ja myös markkinoidakseen osaamistaan jo ennen valmistumista. Valmistumisaikataulut voivatkin pettää. (Moitus ym. 2001, 45-46.) Varsinkin työvoimapulan uhkaamilla aloilla opiskelijat työllistyvät erittäin hyvin ja houkutus taloudellisen tilanteen parantamiseksi opintojen edistymisenkin uhalla on suuri.

Kuten opintojen alun ohjauksessa, tulisi opintojen etenemisvaiheessakin pääpaino olla mahdollisten ongelmien ennaltaehkäisyssä. Ennaltaehkäisevänä menetelmänä on ainakin saman opettajatutorsuhteen ylläpitäminen koko opintojen ajan. Opiskelijan on helpompi tulla asioineen tutun tutorin luo, joka jo tietää hänen taustansa. Ongelmien

ennaltaehkäisyä on myös tiedostaa opintojen etenemisen hankaluuksia, kuten esim. mistä löytyy hyvä opinnäytetyön aihe ja miten pääsee työn alkuun ja tehostaa näihin asioihin liittyvää ohjausta. (Moitus ym. 2001, 53.) SAMK:ssa ohjauksessa päähuomio kiinnittyy opinnoissaan hitaasti edistyviin opiskelijoihin ja opiskelijoiden ongelmiin (Tutorointi 2007). Monien opiskelijoiden opintojen eteneminen hidastuu juuri opinnäytetyön tekemiseen liittyvien ongelmien vuoksi. Tässä vaiheessa saatetaan pitää väli vuosi opinnoissa ja olla työssä, jolloin opinnäytetyön aloittaminen on entistä hankalampaa, kun opiskelurytmi on jo unohtunut.

3.3.3 Opintojen loppuvaihe

Opintojen loppuvaiheessa korostuvat urasuunnittelun ja ammatillisen kasvun tukeminen. Opintojen ohjauksen seurantatutkimuksen mukaan (Vuorinen ym. 2005, 32) kuitenkin ohjaus painottui vuoden 2001 tapaan tutkintojen suorittamisen varmistamiseksi. Näin ollen elinikäisen oppimisen tai henkilökohtaisen elämäntilanteen taitojen kehittäminen on edelleen heikkoa. Samoin on urasuunnittelun hallinnan ohjauksen kohdalla.

Valmistumisvaiheessa SAMK:ssa pidetään ryhmätapaamisia, joiden aiheena ovat valmistumiseen liittyvät toimet, kuten tutkintotodistusanomuksen laatiminen. Tapaamisia, valmistumisinfoja, on ennen jokaista valmistumispäivää ja opiskelija voi valita, mihin osallistuu. Infotilaisuuksiin pyydetään mukaan usein myös ammattiyhdistysten edustajia. Opiskelija ja opettajatutor tarkistavat henkilökohtaisessa tapaamisessa opiskelijan opintosuoritukset. Ennen valmistumista opiskelija vastaa vielä koulutuksen palautelomakkeeseen. (Tutorointi 2007.) Ura- ja rekrytointitoiminnassa valmistumisvaiheessa opiskelijoita informoidaan alumnitoiminnasta ja jatkokoulutusmahdollisuuksista (Ura- ja rekrytointipalvelut 2006).

Alumnivaiheessa alumneja kutsutaan joka toinen vuosi SAMK:n järjestämiin alumnitapaamisiin. Alumneja käytetään myös linkkeinä työelämään ja toivotaan heidän käyvän kertomassa työstään opiskelijoille. (Ura- ja rekrytointipalvelut 2006.)

4 OPETTAJATUTOR AMMATTIKORKEAKOULUSSA

Opettajatutoriksi kutsutaan Satakunnan ammattikorkeakoulussa opettajaa, jonka tehtäväksi on työjaossa sovittu tiettyjen opiskelijoiden tutorointi ja johon hänelle on osoitettu työsuunnitelmassa tarvittava resurssi. Opettajatutor vastaa tutoroinnin toteutumisesta omassa toimipisteessään. Hän opettelee tuntemaan ryhmänsä ja sen tarpeet tutoroinnin suhteen ja sitoutuu tutoroitavaan ryhmäänsä koko tutorointiprosessin ajaksi. Opettajatutor tekee yhteistyötä vastaavan opettajatutorin, vertaistutoreiden ja muiden opiskelijoiden ohjaukseen osallistuvien kanssa. (Tutorointi 2007.)

Opettajien vastuuntuntoisuus ohjaukseen on yleensä hyvä. Ohjausvalmiuksia on kuitenkin jatkuvasti kehitettävä, koska muutos perinteisestä opettajasta tutoriksi on ollut nopeaa ja koko ajan kehittyvää. (Sirola 2002, 5-6.) Perinteisestä opetuksesta ohjaukseen siirryttäessä muuttuvat sekä opettajan että opiskelijan roolit merkittävästi. Opettajan rooli muuttuu kokonaan; identiteetti ja ajattelutapa muuttuvat suhteessa opiskelijoihin. Opiskelija vastaa itse oppimisestaan ja opettaja on ohjaajana tässä prosessissa opiskelijan tukena. (Isokorpi 2003, 114-115.)

Opettajan ja opiskelijan välinen vuorovaikutus on avainasemassa opintojen ohjauksessa ja opiskelijan oppimisessa. Opiskelijalla on oltava normaalien opetustilanteiden lisäksi mahdollisuus myös henkilökohtaiseen ohjaukseen. (Vuorinen ym. 2005, 38.) Ohjausprosessi voi käynnistyä jostakin opiskelua häiritsevästä ongelmasta. Sairaudet, taloudelliset ongelmat tai ihmissuhdeasiat saattavat aiheuttaa opiskeluvaikeuksia. Kuuntelemalla ja kyselemällä pyritään selvittämään, mikä kertojan ongelma on ja miksi se on ongelma. Sen jälkeen voidaan pohtia, miten ongelmaa voidaan helpottaa tai poistaa. (Järvinen 2005, 48.)

Myös vertaistutorointi opiskelijaryhmän kesken on merkittävää opiskelijan oppimisessa (Putkuri 2005, 105). Ammattikorkeakoulussa ohjaus on aina vuorovaikutuksellista, johon niin ohjaaja kuin kaikki ryhmän opiskelijatkin tuovat oman näkökulmansa (Isokorpi 2003, 115). Opiskelijat ovat usein melko itseohjautuvia, mutta ei kuitenkaan voida ajatella, että se on luontainen ominaisuus kaikille opiskelijoille. Koulutuksen toteuttamistavat, kuten esim. virtuaaliset oppimisympäristöt, voivat olla uusia opiskelijoille ja vaativat paljon opiskelijoilta. Ohjausta siis tarvitaan. (Putkuri 2005, 105.)

Harju ja Väättäinen (1999, 45-46) selvittivät tutkimuksessaan hoitotyön opettajien näkemyksiä opettajatutoroinnin toteutumisesta hoidon opetuksessa terveysterapeuttialan oppilaitoksissa. Tulosten mukaan opettajat pyrkivät tutoroinnissaan ensisijaisesti opiskelijoiden ammatillisen kasvun ohjaamiseen ja hoitamisen substanssin syventämiseen. Opiskelijan itsetuntemuksen vahvistaminen on erittäin tärkeä osa ammatillisen kasvun tukemista. Positiivinen käsitys itsestä tulevana hoitajana vaikuttaa myönteisesti opiskelumotivaatioon ja sillä on yhteyttä myös hyviin oppimistuloksiin. Terveystieteiden koulutuksessa olisi panostettava sellaisiin oppimisympäristöihin, jotka valmistavat todelliseen hoitotyöhön. Harjoittelun ohjaus nousee merkittäväksi. (Harju & Väättäinen 1999, 45-46.)

Isokorpi (2003, 123-126) tarkastelee onnistuneen ohjausprosessin osatekijöitä. Lähtökohdaksi hän mainitsee, että ohjaaja haluaa aidosti ohjata opiskelijoita yksilöllisesti ja myös ryhmänä. Opettajan on oltava selkeästi motivoitunut ohjaukseen. Ohjaus ei siis voi olla vain pakko, joka on jotenkin hoidettava. Isokorven mukaan ohjaajan on valmistauduttava jokaiseen ohjaustilanteeseen, jotta ohjaus voi auttaa opiskelijaa tai ryhmää. Toisaalta opiskelijan tai ryhmän sen hetkiset tarpeet on annettava tilaa, joten ohjaaja ei voi tiukasti määrätä aihetta. Ohjaukseen on varattava myös riittävästi aikaa, jotta opiskelijalla / ryhmällä on mahdollisuuksia tuoda esiin omia näkemyksiään. Isokorpi korostaa myös, että ohjaajan tulee olla oikeudenmukainen ja suora sekä rehellinen. (Isokorpi 2003, 123-126.)

Opinto-ohjaus on saatava entistä kiinteämmäksi osaksi koko koulun toimintaa. Ohjauksellinen näkökulma tulisi olla osa koko kouluyhteisön toimintaa siten, että jokainen opettaja on myös opiskelijoiden ohjaaja. (Välijärvi 2004, 31-33.) Myös Seinän (2000, 49) selvityksen mukaan opintojen ohjaus on nähtävä koko ammattikorkeakoulun henkilöstön tehtävänä. Opiskelun ohjauksen laadun on kuitenkin koettu riippuvan liiaksi yksittäisten opettajien henkilökohtaisista ominaisuuksista. Toiminnasta on puuttunut kokonaisnäkemys ohjauksen tavoitteista ja menetelmien kehittämisestä. (Välijärvi 2004, 31-33.) Suunnitelmat näyttävät usein paperilla hyviltä, mutta käytännön toteutus voi olla heikkoa.

5 KEHITTÄMISHANKKEEN SUUNNITTELU

5.1 Kehittämishankkeen tehtävät ja aikataulu

Hankesuunnitelma ja hankkeen teoreettinen viitekehys laaditaan kesäkuun – lokakuun 2007 välisenä aikana. Sähköisen kansion suunnittelu ja aineiston kokoaminen tehdään lokakuun – joulukuun 2007 aikana.

Sosiaali- ja terveystieteiden opettajatutorit arvioivat kansion sisältöä sen suunnitteluvaiheessa. He myös antavat ohjeita sisällön laadintaan omien kokemustensa perusteella. Kansiota testataan käytännön ohjaustyössä tammikuun – huhtikuun 2008 aikana. Sähköisen kansion materiaalia muokataan esitestauksessa saatujen palautteiden perusteella toukokuun – elokuun 2008 aikana. Lopullisen version arviointiin osallistuvat sosiaali- ja terveystieteiden opettajatutorit (yhteensä 9 opettajatutoria) Harjavallan, Porin ja Rauman toimipisteistä. Materiaali otetaan käyttöön elokuussa 2008.

Hankeraportti viimeistellään syyskuun – lokakuun 2008 aikana. Raportti ja kansio luovutetaan tilaajalle ja arvioitavaksi opinto-ohjaajakoulutuksessa marraskuussa 2008. Marras- joulukuussa 2008 laaditaan hanketta kuvaava posterit.

Koko kehittämishankkeen prosessia ohjaavat ja arvioivat työtä ohjaava opettaja, työn tekijä ja sosiaali- ja terveystieteiden koulutusjohtaja tilaajatahon edustajana.

5.2 Kansion sisältö

Kansiossa kuvataan tutoroinnin toteuttaminen opintojen eri vaiheissa SAMK:n tutorointimallin mukaisesti. Tutorointia tarkastellaan opiskelun aloittamisvaiheessa, opiskelun etenemisvaiheessa ja valmistumisvaiheessa. Alumnivaiheen tutorointi esitellään myös tutorointimallin mukaisesti. Kunkin vaiheen tarkastelun yhteyteen sisällytetään tutoroinnin tukena käytettävää lomakkeistoa ja muuta materiaalia, jotka ovat näin opettajatutorin helposti ja nopeasti löydettävissä.

Kansio rakentuu opiskelijan opiskelupolun mukaisesti. Tekstissä pyritään etenemään ajallisesti siinä järjestyksessä, missä tavallisimmin ohjaukseen liittyvät asiat tulevat esille. Tekstiä jäsennetään lukuvuosien tärkeimpien teemojen mukaisesti. Teemoiksi on suunniteltu seuraavia asioita:

a) 1. vuosi

- ryhmäytyminen ja alkuorientoituminen
- opiskelijoihin tutustuminen, henkilökohtaiset haastattelut
- opettajatutorin tunnit, infot
- HOPS
- portfolio
- hyväksiluvut, korvaavuudet
- siirto-opiskelijat + poissaolleet opiskelijat, jotka tulevat ryhmään
- harjoittelu
- vapaasti valittavat opinnot
- kesäajan opinnot
- yrittäjäyys
- kun kaikki ei sujukaan suunnitelmien mukaan

b) 2. vuosi

- henkilökohtaiset haastattelut
- HOPS
- opettajatutorin tunnit, infot
- harjoittelu
- vapaasti valittavat opinnot
- opinnäytetyö
- kesäajan opinnot
- yrittäjäyys
- ulkomaille opiskelemaan
- kun kaikki ei sujukaan suunnitelmien mukaan

c) 3. vuosi

- henkilökohtaiset haastattelut
- opettajatutorin tunnit, infot
- HOPS
- vapaasti valittavat opinnot
- harjoittelut
- kesäajan opinnot
- yrittäjäyys
- työelämäinfot
- kun kaikki ei sujukaan suunnitelmien mukaan

d) valmistuminen

- valmistumisinfot
- henkilökohtaiset keskustelut

- alumniasiat
- jos opinnot pitkittyvät

Kussakin teemassa lihavoidaan ne tekstin kohdat, joihin liittyen on vaiheen tarkastelun yhteyteen lisätty lomakkeistoa ja muuta materiaalia opettajatutorin hyödynnettäväksi. Teemat pyritään nostamaan tekstissä esille korostamalla niitä punaisella värillä.

Lomakkeisto ja muu materiaali, joka suunnitellaan sijoitettavaksi tutoroinnin eri vaiheisiin:

- uusien opiskelijoiden orientointiohjelma
- opintojen edistyminen / haastattelulomakkeet
- hyväksiluvut, korvaavuudet
- harjoittelu hoitotyön koulutusohjelmassa
- valmistumisinfo
- menettelytapaohjeet

6 KEHITTÄMISHANKKEEN TOTEUTTAMINEN

Kehittämishankkeen teoreettisen osan rakentaminen aloitettiin heti opinto-ohjaajakoulutuksen varsinaisesti käynnistyttyä syksyllä 2007. Ennen työn käynnistymistä keskusteltiin SAMK:n sosiaali- ja terveysala Porin toimipisteen koulutusjohtajan ja opiskelijahyvinvoinnin kehittämisryhmän puheenjohtajan kanssa kehittämishankkeen erilaisista vaihtoehdoista. Kehittämishankkeena päädyttiin tekemään uusien opettajatutorien käyttöön tutorointityötä helpottava materiaalipaketti.

Kehittämishankkeen toteuttamista ohjasi seuraava kysymys:

Miten uuden opettajatutorin työtä voidaan tukea ja helpottaa hänen tehtävässään opiskelijaryhmän tutorina Satakunnan ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalalla?

Kehittämishankkeen tarkoituksena oli koota opiskelijoiden tutorointia ohjaava, sähköisessä muodossa oleva materiaalipaketti sosiaali- ja terveysalan opettajatutoreiden käyttöön noudattaen SAMK:n tutoroinnin menettelytapaohjetta. Myöhemmässä vai-

heessa tarkoituksena oli myös saada materiaalipaketti myös muiden SAMK:n toimialojen käyttöön kunkin toimialan tarpeisiin sovellettuna.

Kehittämishankkeen tavoitteena oli, että yhä useammat opettajatutorit sitoutuisivat tutorointiin, jolloin opiskelijoiden tutorointi tehostuu ja opiskelijoiden opinnoissaan edistyminen paranee tavoitesopimuksen (Tavoitesopimus 2007 – 2009) mukaisesti.

Kehittämishankkeen tuotoksen koostaminen aloitettiin samanaikaisesti teoreettisen osan muokkaamisen myötä syksyllä 2007. Aluksi tarkasteltiin yhdessä sosiaali- ja terveysala Porin toimipisteen opettajatutoreiden kanssa, millaisia odotuksia kullakin oli materiaalipaketin suhteen. Näin saatiin selville, miten tarkkaa ohjeistusta kukin toivoi ohjausprosessin eri vaiheissa. Samalla kaikille selvisi, miten kukin voi parhaiten hyödyntää omaa kansiotaan ohjauksen apuvälineenä. Kansion muoto jäi työn tekijän harkintaan. Kansiota päätettiin tehdä mahdollisimman selkeä ja yksinkertainen tekniseltä toteutukseltaan, joten kansio koostettiin tiedostoista muistitikulle. Ajatuksena oli, että kansio olisi helposti kopioitavissa ja kunkin käyttäjän edelleen muokattavissa omia tarpeitaan vastaavaksi.

Kansio rakennettiin etenemään opiskelijan opiskeluprosessia mukaillen. Kussakin opiskelun vaiheessa käsiteltiin vaiheeseen liittyviä teemoja. Käsittelyn tueksi kansioon koottiin lisäksi jo käytössä olevaa lomakkeistoa ja muuta materiaalia. Materiaali on aiemmin pitänyt koota eri lähteistä, joten ideana oli saada oleellinen materiaali yhteen paikkaan. Samoin kansioon laitettiin kuhunkin opiskeluvaiheeseen liittyvien menettelytapahjeiden nimet ja osoitteet, jotta niihin muistetaan perehtyä. Kansiota elävöitettiin laittamalla tekstin taustaksi SAMK:n kalvopohja.

Materiaalipaketin kokoamisvaiheessa opettajatutorit perehtyivät kulloiseenkin versioon ja kommentoivat sitä, jotta sisältö olisi mahdollisimman kattavasti vastannut kunkin tarpeita. Materiaalipaketin viimeistelyvaiheessa kaksi opettajatutoria arvioi sitä vielä tarkemmin ja kommenttien perusteella siihen tehtiin vielä joitakin tarkennuksia. Materiaalipaketti otettiin käyttöön maaliskuussa 2008.

7 OPETTAJATUTORIN KANSIO OPISKELIJOIDEN OHJAUKSEEN

Opettajatutorin kansio opiskelijoiden ohjaukseen on sähköinen, muistitikulla oleva kansio, jossa on sekä word- että powerpoint –tiedostoja. Kansio rakentuu kuudesta kokonaisuudesta. Kokonaisuudet ovat Tervetuloa kansion käyttäjäksi, Tutorointi SAMKin sosiaali- ja terveysalalla, Tutorointi 1. opiskeluvuotena, Tutorointi 2. opiskeluvuotena, Tutorointi 3. opiskeluvuotena, Tutorointi valmistumisvaiheessa.

Tervetuloa kansion käyttäjäksi –osio sisältää lyhyen kuvauksen kehittämishankkeesta ja selvityksen, miten kansio on rakennettu ja miten sitä voi käyttää ja päivittää. Tutorointi SAMKin sosiaali- ja terveysalalla sisältää kuvauksen tutorointiin liittyvästä menettelytapaohjeesta sekä SAMK:ssa käytettävän tutorointimallin. Tutorointi 1. opiskeluvuotena sisältää seuraavat teemat:

- alkuorientoituminen ja ryhmäytyminen
- opiskelijoihin tutustuminen, henkilökohtaiset haastattelut
- opettajatutorin tunnit, ryhmäohjaus
- HOPS
- hyväksiluvut ja korvaavuudet
- harjoittelu
- vapaasti valittavat opinnot
- kansainvälinen opiskelu
- kun kaikki ei suju suunnitelmien mukaan

Tutorointi 2. opiskeluvuotena sisältää teemoina:

- opettajatutorin tunnit, ryhmäohjaus
- henkilökohtaiset haastattelut
- HOPS
- harjoittelu
- vapaasti valittavat opinnot
- yrittäjäyys
- kansainväliset opinnot
- opinnäytetyö
- kesäajan opinnot
- kun kaikki ei suju suunnitelmien mukaan

Tutorointi 3. opiskeluvuotena sisältää:

- opettajatutorin tunnit, ryhmäohjaus
- henkilökohtaiset haastattelut
- HOPS
- vapaasti valittavat opinnot
- harjoittelut
- opinnäytetyö
- uraohjaus, työelämäinfot
- kun kaikki ei suju suunnitelmien mukaan

Tutorointi valmistumisvaiheessa sisältää teemat:

- henkilökohtaiset haastattelut
- valmistumisinfot
- alumniasiat
- opintojen mahdollinen pitkittyminen, avoin ammattikorkeakoulu

Kussakin vaiheessa esitellään myös tarpeellinen oheismateriaali, jotka on otettavissa heti käyttöön joko suoraan materiaalipaketista tai osoitteen mukaisesti SAMK:n lähteistä. Viittaukset materiaaleihin ovat tekstissä lihavoituina huomaamisen helpottamiseksi.

Kansiossa on kaikkiaan 40 sivua. Kansiossa käytetään Times New Roman –fonttia, koko 12. Tekstisivujen taustakuvana on SAMK:n graafisen ilmeen mukainen kalvopohja.

8 POHDINTA

Satakunnan ammattikorkeakoulussa tutorointiin panostetaan, ovathan opintojen kehittämisen painopisteinä mm. ohjaus- ja neuvontapalvelut, virtuaaliopinnot ja yrittäjyyden edistäminen (Tavoitesopimus 2007). SAMK:ssa käytössä oleva tutorointimalli (Tutorointi 2007) ohjaa tutorointiprosessin etenemistä. Kuitenkin varsinkin aloittelevalla opettajatutorilla voi olla hankaluuksia hahmottaa, mitä kaikkea tutorointi on käytännössä opiskelijan opiskeluprosessin eri vaiheissa. Tähän käytännön tarpeeseen koottiin opettajatutorin materiaalikansio. Kansion avulla uusi opettajatutor saa käsityksen, mitä missäkin vaiheessa on hyvä huomioida ja mitä materiaaleja ohjauksen apuna on käytettävissä.

Materiaalikansiota koostaessa kävi selväksi, että tarvittavat tiedot ja materiaalit sijaitsevat useassa eri paikassa SAMK:ssa, joko kirjallisessa tai sähköisessä muodossa. Tietojen hakeminen vaatiikin usein paljon aikaa ja viitseliäisyyttä. Yhteen pakettiin koottu materiaalit ja selvät osoitetiedot helpottavat työskentelyä ja myös harjaannuttavat uusia opettajatutoreita perehtymään jatkuvasti lisääntyviin ja muuttuviin ohjeisiin ja materiaaleihin sekä seuraamaan ohjaustyössä tapahtuvaa kehitystä.

Käytännössä opettajatutorin avuksi laadittu materiaalikansio on jatkuvasti muokkautuva. Opettajatutor voi lisätä kansioon tarvitsemaansa materiaalia ja hyviä käytänteitä ja poistaa vanhentunutta tietoa. Kunkin opettajatutorin materiaalikansiosta tulee näin ollen lopulta käyttäjensä tarpeita vastaava. Materiaalikansio on myös helposti kopioitavissa eteenpäin aina uusia opettajatutoreita varten. Kansio sijoitetaan SAMK:n intranettiin, jolloin se on myös kaikkien muidenkin SAMK:ssa työskentelevien tarkastavissa.

Vaikka kokemusta tutoroinnista onkin jo usean vuoden ajalta, tuotti materiaalikansion kokoaminen hankaluuksia. Hankaluudet liittyivät kansion tarkkuuteen; miten rakentaa paketti niin, että siinä ohjataan opettajatutoria tarpeeksi tutoroinnissa opiskeluprosessin eri vaiheissa menemättä kuitenkaan liian yksityiskohtaisiin asioihin, ”nippelitietoihin”. Ratkaisuna oli, että ennen materiaalikansion kokoamista selvitettiin käyttäjien toiveet. Toiveiden mukaan kunkin opiskeluvaiheen ohjauksellisista asioista kerrottiin pääpiirteissään ja ohjattiin lisätiedon lähteille. Näin ajateltiin jäävän tilaa opettajatutorin omille, persoonallisille ratkaisuille ohjauksessa.

Materiaalikansiolla on pyritty saamaan SAMK:n tutorointimalli eläväksi, käytännön toiminnaksi. Kansio on nyt käytössä sosiaali- ja terveystieteiden Porin toimipisteessä ja jo nyt voidaan sanoa sen helpottaneen opettajatutoreiden työtä. Toki vasta pidemmän ajan kokemusten perusteella nähdään materiaalikansion varsinainen käyttöarvo. Kansiota on tarkoitus jakaa muillekin SAMK:n toimialoille, jotta sitä voidaan hyödyntää toimialojen erityispiirteet huomioiden.

LÄHTEET

Ammattikorkeakoululaki 2003/351. Ammattikorkeakoululaki 9.5.2003/351. Viitattu 5.7.2007

www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030351.

Harju, E. & Väättäin, P. 1999. Hoidonopettajat tutoreina terveys- ja sosiaalialan koulutuksessa. Teoksessa Terveys- ja sosiaalialan opiskelijoiden ohjaamisesta ammattikorkeakoulussa. Toim. K. Tossavainen & H. Turunen. Helsinki: Kirjayhtymä Oy, 33 - 48

Hoitotyön koulutusohjelma 2005 – 2006. Opetussuunnitelma. Viitattu 26.6.2007

www.samk.fi/sotepo/

Isokorpi, T. 2003. Ohjaus vuorovaikutuksena ammattikorkeakouluyhteisössä. Teoksessa Ammattikorkeakoulupedagogiikka. Toim. H. Kotila. Helsinki: Edita Prima OY, 111 – 128.

Jaatinen, P. & Lähde, S. 2005. Kolme näkökulmaa, kolme todellisuutta: haastattelu-tutkimus opintojen etenemistä edistävästä ja haittaavista tekijöistä. Satakunnan ammattikorkeakoulun julkaisuja, Sarja A, Tutkimukset. Pori: Satakunnan ammattikorkeakoulu.

Järvinen, M. 2005. Opintojen aloitusvaiheen ohjaus. Teoksessa Ohjaus aallon harjalla. Inspiraatioita ja innovaatioita ammatillisen opinto-ohjauksen kenttään. Toim. J. Helander. HAMK Ammatillisen opettajakorkeakoulun julkaisuja 1. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy, 43 – 55.

Kasurinen, H. 2004. Ohjauksen järjestäminen oppilaitoksessa. Teoksessa Ohjausta opintoihin ja elämään – Opintojen ohjaus oppilaitoksessa. Toim. H. Kasurinen. Opetushallitus. Vammala: Vammalan Kirjapaino OY, 40 – 56.

Koskinen, R. 2005. ”Tää oli kyl tosi kiva juttu, ko sää soitit” – ohjauskeskustelu opiskelun vauhdittajana. Teoksessa Ohjaus aallon harjalla. Inspiraatioita ja innovaatioita ammatillisen opinto-ohjauksen kenttään. Toim. J. Helander. HAMK Ammatillisen opettajakorkeakoulun julkaisuja 1. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy, 113 - 129.

Koulutus ja tutkimus 2003 – 2008. Kehittämissuunnitelma. Opetusministeriön julkaisu 2004:6. Viitattu 5.7.2007 www.minedu.fi/julkaisut/index.html.

Moitus, S., Huttu, K., Isohanni I., Lerikkanen, J., Mielityinen, I., Talvi, U., Uusi-Rauva, E. & Vuorinen, R. 2001. Opintojen ohjauksen arviointi korkeakouluissa. Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 13:2001. Edita, Helsinki.

Määttä, K. & Laaksonen, H. 2005. Opinto-ohjaajat ohjauksen ristiaallokossa. Teoksessa Ohjaus aallon harjalla. Inspiraatioita ja innovaatioita ammatillisen opinto-ohjauksen kenttään. Toim. J. Helander. HAMK Ammatillisen opettajakorkeakoulun julkaisuja 1. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy, 11 - 19.

Numminen, U., Yrjölä, P., Lamminranta, T. & Heikkinen, E. 2004. Opinto-ohjauksen tila aikuisoppilaitoksissa. Arviointi 4/2004. Opetushallitus. Helsinki: Yliopistopaino.

OPM 2007. Ammattikorkeakoulujen hallinto, ohjaus ja rahoitus. Viitattu 5.7.2007 www.minedu.fi/OPM/Koulutus/ammattikorkeakoulutus.

Putkuri, P. 2005. Monimuotoista vuorovaikutusta aikuisen oppijan tueksi. Teoksessa Ohjaus aallon harjalla. Inspiraatioita ja innovaatioita ammatillisen opinto-ohjauksen kenttään. Toim. J.Helander. HAMK Ammatillisen opettajakorkeakoulun julkaisuja 1. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy, 105 - 112.

SAMK 2008. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Viitattu 28.1.2008. www.samk.fi

SAMK, sosiaali- ja terveysala 2008. Toimialan esite.

Sankari, A. 2006. Suuri opiskelijakysely 2006. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Sarja B, raportit 2/2006.

Seinä, S. 2000. Opintojen etenemisen edistäminen. Näkökulmia ja pohdintaa opintojen pitkittymisen ja keskeyttämisten ehkäisemiseksi Hämeen ammattikorkeakoulussa. Hämeen ammattikorkeakoulu, julkaisu C:22.

Sirola, K. 2002. Opintojen ohjauksen arviointi korkeakouluissa – Satakunnan ammattikorkeakoulun itsearviointi. Satakunnan ammattikorkeakoulun raportit 1/2002.

Tavoitesopimus 2007 – 2009. Satakunnan ammattikorkeakoulun, Porin kaupungin ja opetusministeriön välinen tavoitesopimus vuosille 2007 – 2009. Viitattu 5.7.2007 www.minedu.fi/OPM/Koulutus/ammattikorkeakoulutus.

TU05, 2007. Tutorkysely. Opintojen ohjaus, toinen vuosi. Viitattu 1.2.2008. www.samk.fi

TU06, 2007. Urapalvelukysely. Viitattu 1.2.2008. www.samk.fi

Tutorointi 2007. ME71103 Tutorointi. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Laatukäsikirja. 01.08.2007. Viitattu 4.1.2008 <https://kesy01.cc.spt.fi/intra/versio2.nsf/>.

Ura- ja rekrytointipalvelut 2006. ME0615 Ura- ja rekrytointipalvelut. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Laatukäsikirja 23.8.2006. Viitattu 9.7.2007 <https://kesy01.cc.spt.fi/intra/versio2.nsf/>.

Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 2003/352. valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 15.5.2003/352. Viitattu 5.7.2007 www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030352.

Vuorinen, R., Karjalainen, H., Myllys, H., Talvi, U., Uusi-Rauva, E. & Holm, K. 2005. Opintojen ohjaus korkeakouluissa –seuranta 2005. Korkeakoulujen arviointineuvosto. Verkkojulkaisu 5:2005. Viitattu 27.6.2007.
www.kka.fi/pdf/muut/muut_julkaisut/KKA200505_opint.pdf.

Väljærvi, J. 2004. Opinto-ohjaus tasa-arvoisen osaamisen mahdollistajana. Teoksessa Ohjausta opintoihin ja elämään – Opintojen ohjaus oppilaitoksessa. Toim. H. Kasurinen. Opetushallitus. Vammala: Vammalan Kirjapaino OY, 21 - 39.

liite 1.

Tervetuloa materiaalikansion käyttäjäksi!

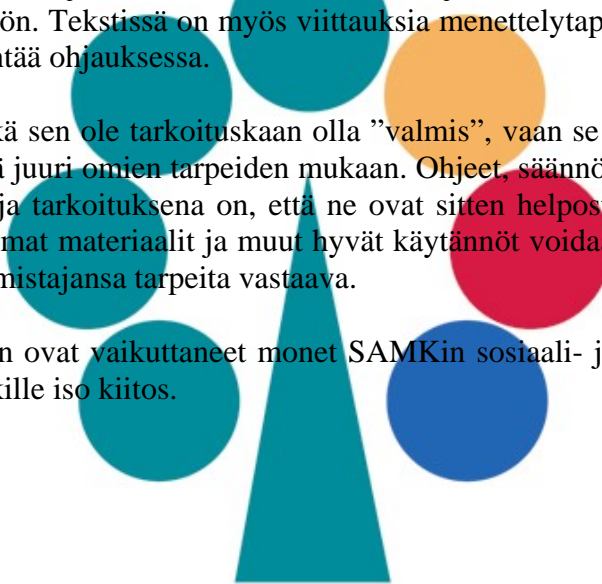
Tämä opettajatutorin työn tueksi rakennettu materiaalipaketti on tehty opinto-ohjaajakoulutuksen kehittämishankkeena. Kehittämishankkeen tavoitteena on ollut tukea ja tehostaa opettajatutorin työtä opiskelijoiden ohjauksessa.

Materiaalikansio on koottu opiskelijan opiskeluprosessin etenemisen mukaisesti. Kansiossa olevat tiedostot ja niiden asiasisällöt noudattavat ajallisesti opiskelijan opiskelun vaiheita, jolloin kuhunkin opiskelun vaiheeseen on mahdollista löytää juuri siinä vaiheessa oleellisia asioita ja materiaaleja hyödynnettäväksi niin tutortunneilla kuin henkilökohtaisessa ohjauksessakin.

Materiaalikansiossa on kuvattu lyhyesti tutorointiprosessi SAMKissa. Tutorointi on jaettu ohjaukseen ensimmäisenä, toisena ja kolmantena opiskeluvuotena sekä ohjaukseen valmistumisvaiheessa. Kussakin tiedostossa on ”Oleellista vuodelle” –osa, jossa selvitetään pääpiirteissään opintoihin liittyviä tärkeitä näkökohtia. Niitä on nostettu esille punaisella värillä. Samassa yhteydessä on lihavoituna viittauksia materiaaleihin, jotka ovat kunkin vuoden ohjauksessa tarpeellisia. Ne löytyvät tiedostosta otettavaksi käyttöön. Tekstissä on myös viittauksia menettelytapaohjeisiin ja muihin materiaaleihin, joita voi hyödyntää ohjauksessa.

Materiaalikansio ei ole eikä sen ole tarkoituskaan olla ”valmis”, vaan se on työkalu, jota voi ja pitääkin muokata ja päivittää juuri omien tarpeiden mukaan. Ohjeet, säännöt ja kaikki muukin materiaali uudistuvat jatkuvasti ja tarkoituksena on, että ne ovat sitten helposti siirrettävissä materiaalikansioon. Myös erilaiset omat materiaalit ja muut hyvät käytännöt voidaan laittaa pakettiin. Kansiota tulee viime kädessä omistajansa tarpeita vastaava.

Materiaalikansion sisältöön ovat vaikuttaneet monet SAMKin sosiaali- ja terveystieteiden Porin toimipisteen kollegat, joille kaikille iso kiitos.

Porissa 6.3.2008

Tiina Mikkonen-Ojala

Tutorointia sosiaali- ja terveysalalla

SAMKissa tutorointia toteutetaan menettelytapaohjeen ME71103 ”Tutorointi”, mukaisesti. Menettelytapaohje löytyy intranetistä. Menettelytapaohjeessa on selvitetty mm. tutoroinnin käsitettä ja eri toimijoiden vastuita opiskelijoiden tutoroinnissa. Menettelytapaohjeen liitteenä on SAMKin **tutorointimalli**, jossa tiivistetysti esitetään tutorointiprosessi SAMKissa.

Tutoroinnissa lähdetään siitä, että opiskelija saa ohjausta kaikissa opintopolun vaiheissaan. Ohjauksella ennen opintojen alkua on tärkeä merkitys opiskelijan oikean koulutus- ja uravalinnan tekemisessä. Opintojen aikaisella ohjauksella tuetaan ja tehostetaan opiskelijan opintojen sujumista ja opiskelumotivaatiota ja opintojen loppuvaiheen ohjauksella taas tuetaan työelämään siirtymistä.

Opintojen alkuvaiheessa HOPS:n laatiminen on merkittävä tehtävä. Keskivaiheessa oleellisia ovat mm. harjoittelupaikan valinta ja harjoitteluohjaus. Opintojen loppuvaiheessa painottuvat sekä opin- näytetyö että urasuunnittelu. Opiskelijan HOPS tarkentuu opintojen edetessä. Siksi HOPSin tarkistaminen ja toteutuksen seuranta on tärkeää opintojen eri vaiheissa.

Korkeakouluopinnoissa yleensä toista ja kolmatta opintovuotta pidetään opintojen keskivaiheena. Tässä vaiheessa ohjausta on usein vähemmän. Kuitenkin opintojen keskivaiheilla ajankohtaistuvat mm. opintoihin liittyvät ammattiaineiden valinnat. Näihin opiskelijat tarvitsevat ohjausta. Erilaiset opiskeluun liittyvät hankaluudet ja ongelmat nousevat esiin juuri opintojen keskivaiheissa. Ohjaus- sisällöistä korostuvat myös HOPS-ohjaus ja työelämään siirtymiseen liittyvä ohjaus.

Opintojen loppuvaiheessa korostuvat urasuunnittelun ja ammatillisen kasvun tukeminen. Valitetta- vasti ohjaus painottuu pitkälti tutkintojen suorittamisen varmistamiseen, ei niinkään opiskelijan elinikäisen oppimisen tai henkilökohtaisen elämäntilanteen taitojen kehittämiseen. Valmistumisvai- he on tärkeä antamaan suuntaa opiskelijan tulevan työ- ja opiskelu-uran kannalta.

Tutorointi on siis jatkuvaa, opiskelijan tarpeisiin vastaavaa toimintaa, jolla tuetaan opiskelijan kehi- tystä laaja-alaiseksi tiedon ja taidon käyttäjäksi, soveltajaksi ja tuottajaksi. Tutoroinnilla poistetaan opiskelijan oppimisen esteitä ja tuetaan opiskelutaitojen kehittymistä. Tutorointi on tärkeää mm. opintojen viivästymisen ja keskeyttämisen ehkäisemiseksi sekä opiskelijan ammatillisen osaamisen edistämiseksi jo opiskeluaikana. Ammattikorkeakoulun kannalta tutoroinnin tavoitteena on myös tuottavuuden kohottaminen; saada osaavaa ja hyvin koulutettua väkeä työmarkkinoille entistä te- hokkaammin. Tutoroinnilla pyritään siis edistämään opintojen joustavaa kulkua sekä lyhentämään tutkintojen suorittamisaikoja.

Ensimmäiselle opiskeluvuodelle oleellista

Opintojen ensimmäinen vuosi on keskeinen koko opintoihin sitoutumisen kannalta. Opintojen alussa voidaan tehokkaalla, motivoivalla ja mielekkäällä tutoroinnilla ehkäistä monta keskeytystä.

Opiskelun alkuun liittyy paljon huomioitavia asioita. Monia uusia asioita tulee eteen samanaikaisesti; informaatiota tulee joka puolelta ja kaikkiin olisi tartuttava. Samaan aikaan opiskelijan elämässä on menossa mahdollisesti ensimmäinen suuri muutos hänen muutettuaan kodistaan opiskelupaikkakunnalle itsenäiseen asumiseen. Aluksi voi olla vaikeaa sopeutua uuteen ympäristöönkin. Opiskelija voi olla epävarma tekemästään valinnasta tai hänellä voi olla vääriä tai epärealistisia odotuksia opintojen suhteen. Tässä vaiheessa hänellä voi olla myös riittämättömät opiskelu- ja itseohjautumistaidot, jotka saattavat hankaloittaa opinnoissa alkuun pääsemistä.

Aloitusvaiheen ohjauksen tavoitteina ovat myönteisen oppimisilmapiirin luominen, yleiskuvan muodostaminen koulun toimintakulttuurista ja opiskelusta. Ensimmäisten päivien apuna on orientointipäivien ohjelma (**perehdytys 1. päivänä + powerpoint-versio ja perehdytys jatkopäivinä**), jossa näkyvät opiskelijoille oleelliset informoitavat asiat. Tällä pääsee siis alkuun. Ohjelmat löytyvät s-asemalta.

Opintojen ensimmäisinä päivinä lähes kaikki asiat ovat vieraita uusille opiskelijoille. Opintojen alkuun kasautuu helposti liikaa ns. ylimääräistäkin tietoa. Rauhoita siis alkuvaihetta ja mieti, mitkä asiat ovat juuri nyt tärkeitä ja mitä voit siirtää myöhemmäksi.

Tutustumiseen ja ryhmäytymiseen kannattaa käyttää aikaa yhteisillä tutortunneilla. Keinoja on monia – yksi hyväksi todettu alun jännityksen helpottaja on se, että opiskelijat saavat kirjoittaa nimetöminä kaikenlaisia kysymyksiä, jotka sitten käsitellään tunnilla. Näin ujoimmatkin saavat esitettyä kysymyksensä ja toisaalta kukin uskaltaa kysyä asioita, jotka eivät tulisi välttämättä opettajatutorin mieleenkään tässä vaiheessa. Ryhmäytymisen ja tutustumisen tukena ovat vertaistutorit, jotka hoitavat oman osuutensa. Yhteistyö opiskelijoiden, opettajatutoreiden ja vertaistutoreiden kanssa on merkittävää jatkossakin.

Perehtykää sääntöihin ja ohjeisiin on **yhteisillä tunneilla** rauhassa ja sitä mukaa, kun ne tulevat ajankohtaisiksi. Tutkinto- ja suoritusäännöt löytyvät SAMKin sivuilta (www.samk.fi → opiskelijapalvelut). Ohjaa opiskelijat näille sivuille ”lukemaan läksyjä” itsenäisesti. Säännöt voidaan ottaa myös intranetistä auki tutortunneilla (laatu → laatukäsikirja → sisäiset säännöt). Tiivistelmät säännöistä ovat myös powerpoint-muodossa, **Opintosuorite ja tenttiminen sekä Tutkintosääntö**. Käykää yhdessä läpi myös opetussuunnitelmaa, opintojen etenemissuunnitelmaa, opintotarjontaa ja vapaasti valittavien opintojen tarjontaa, opintojaksoselostetta sekä muitakin asioita, jotka ovat kaikkien luettavissa oman toimipisteen nettisivuilta opiskelijapalveluista. Ohjaa opiskelijoita perehtymään niihin myös itsenäisesti ja tarkista, että he osaavat hakea tietoa sivuilta. Opintojaksojen arvioinnista on menettelytapaohje ME71113 ”Opintojakson arviointi”. Tutustu siihen etukäteen, koska sen sisältö tukee myös sääntöjä. **Kaikkia käytännön asioita kannattaa kerrata** säännöllisesti. Vaikka asiat on käsitelty, eivät opiskelijat välttämättä muista niitä silloin, kun ne tulevat ajankohtaisiksi. Tällaisia ovat myös esim. tenttimiseen ja ilmoittautumiseen liittyvät asiat. **Pelastussuunnitelma** kuuluu myös säännöllisesti kerrattaviin asioihin. Löydät sen helposti myös

s-aseimalta. **Yhteisten ”pelisääntöjen” sopiminen** esim. tiedottamisessa sitouttaa kaikki osapuolet ja auttaa jatkossa kaikissa käytännön tilanteissa.

Käsitelkää yhteisillä tunneilla myös **HOPSia**. Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma ei ole opiskelijoille selvä alusta lähtien, joten on hyvä perehtyä siihen, mitä HOPSilla tarkoitetaan ja mikä merkitys sillä on omien opintojen suunnittelussa. Alusta lähtien kannattaa ohjata opiskelijoita miettimään omia kiinnostuksen kohteitaan ja tulevaa työuraansa. Siihen HOPS antaa mahdollisuuksia. Ohjaa opiskelijoita hyödyntämään opiskelumahdollisuuksia myös yli toimialojen, mikäli heillä on siihen kiinnostusta. HOPS on tärkeä työkalu myös opintopisteiden kertymisen seurantaan. Ohjaa opiskelijoita pitämään huolta opintopisteidensä kertymisestä ja seuraa säännöllisesti HOPSin toteutumista. Opintopisteiden kertyminen on oleellista myös opintotuen saamisen kannalta. HOPS:ansa opiskelijat tarkentavat opintojensa aikana, se ei siis jää vain tähän alkuvaiheeseen.

Haastattele omat opiskelijasi heti opintojen ensimmäisinä viikkoina. Ideana on tutustua toinen toisiinsa, tehostaa opintojen käynnistymistä ja kartoittaa opiskelijoiden opinto- ja uraohjauksen tarvetta. Apuna on **alkukeskustelu** –lomake. Kiinnitä huomiota opiskelijan odotuksiin esim. opintojen ohjauksesta ja opiskeluyhteisöstä. Keskustele myös opiskelijan näkemyksistä hänen hyvinvointiaan tukevista ja haittaavista tekijöistä opiskeluyhteisössä. Opiskelijaa huolestuttavia asioita ei saa sivuuttaa, vaan niihin on heti paneuduttava niin, että opiskelijan on mahdollista aloittaa opintonsa ilman ylimääräisiä paineita. Lomakkeista saatavat tiedot kootaan toimipisteittäin ja koko SAMKin tasolla seurantaraportteihin.

Hyväksiluvuista kysytään paljon heti opintojen alussa. Opiskelijalla voi olla tullessaan jo suorituksia, jotka voidaan hyväksilukea tutkintoon. Ryhmään voi tulla myös opiskelija, joka on ollut poissaoleva esim. äitiysloman takia tai hän siirtyy muusta ammattikorkeakoulusta. Yksittäisiä opintojaksoja hyväksiluettavaksi anottaessa opiskelija tekee korvaavuusanomuksen, jonka opiskelija voi tulostaa oman toimipisteen nettisivuilta kohdasta opiskelijapalvelut. Siirto-opiskelijoiden (ja muiden kauemmin poissaolleiden, esim. äitiyslomalaisten) kanssa tehdään HOPS, jonka apuna käytetään lomaketta **Korvaavuus, HT05-08**. Huomaa, että opiskelija, joka on aloittanut opintonsa ns. vanhan opetussuunnitelman mukaisesti, voi palatessaan jatkaa sen mukaan. HOPS laaditaan niin, että hänen opintonsa etenevät mahdollisimman mutkattomasti, vaikka hän jatkaakin opintojaan eri opetussuunnitelmaa noudattavan ryhmän mukana. Muuten, vapaasti valittaviin opintoihin opiskelija saa 7 op varusmiespalveluksen johtajakoulutuksesta. Tästä ja muista korvaavuusasioista on tietoa tarkemmin menettelytapaohjeessa ME71106 ”Opintojen korvaaminen ja hyväksilukeminen sekä vapautuksen anominen kieliopinnoista”. Ohje löytyy intranetistä kohdasta laatu → laatuksikirja → menettelyohjeet.

Vapaasti valittavat opinnot ovat jo käynnistyneet ainakin osalla opiskelijoista, mutta suurimmalla osalla niitä aletaan valita enemmän toisen lukuvuoden aikana. Vapaasti valittavat opinnot kiinnostavat kovasti ja niistä tulee paljon kysymyksiä, joita on hyvä selvittää yhdessä ja myös henkilökohtaisissa keskusteluissa. Vapaasti valittavien opintojen tarjonta löytyy toimipisteen sivuilta kohdasta ”opiskelijapalvelut”. Opiskelija voi ottaa opintoja myös muiden koulutusohjelmien ja toimipisteiden tarjonnasta. Vapaasti valittavia opintoja voi suorittaa myös oman ammattikorkeakoulun ulkopuolella. Tästä esimerkkinä on esim. SAMKin ja DIAKin välinen opintopassi, joka löytyy kohdasta ”opiskelijapalvelut”. Aiemmistä opinnoista voidaan myös hyväksilukea opintoja vapaasti valittaviin opintoihin.

Ensimmäisen opiskeluvuoden puolenvälin jälkeen alkaa tulevan lukuvuoden **harjoittelupaikkojen** suunnittelu ja tilaaminen. Selvittelevat opiskelijoiden kanssa mahdollisuudet erilaisiin harjoittelupaikkoihin sekä myös harjoittelujen yksilöllistä järjestystä. Tulevat harjoittelut askarruttavat opiskelijoita, kun tässä vaiheessa koulun ulkopuolella ei vielä juurikaan olla oltu harjoittelussa. Harjoittelupaikkojen tilaaminen käytännössä tapahtuu niin, että opettajatutor kartoittaa opiskelijoiden harjoittelupaikkatoiveet ja tekee niiden perusteella tilaukset yhdysopettajille, jotka tilaavat harjoittelupaikat ja neuvottelevat kenttien kanssa paikoista. Harjoittelupaikkoja tilaavan yhdysopettajan kanssa on sovittava, että saat paikoista heti tiedon, kun ne ovat tulleet. Voitte nopeasti tarkistaa, tuliko paikkoja tilattu määrä, vai jäikö joku ilman. Näin päästään puuttuvia paikkoja ”metsästämään” ajoissa. Jos paikkojen puuttuminen huomataan vasta harjoitteluinfossa, niiden saaminen ajoissa voi olla erittäin hankalaa. Tätä harjoittelupaikkakäytäntöä kannattaa selvittää jokaisen tulevan harjoittelujakson tiimoilta, sillä harjoitteluihin liittyy opiskelijoilla jatkuvasti epäselvyyttä, esim. harjoitteluihin ilmoittautuminen unohtuu usein. Ennen jokaista harjoittelupaikkojen tilausta on hyvä kerrata myös erillissopimuksiin liittyvät asiat. Harjoitteluihin liittyy menettelytapaohje ME71109 ”Harjoittelu”.

Kansainvälinen opiskelu alkaa tulla ajankohtaiseksi ja vaihtoon sekä kansainväliseen työharjoitteluun liittyviä asioita käsitellään niin tutortapaamisissa kuin asiantuntijaopettajien pitämällä infotunneilla. Kansainvälisestä vaihdosta on menettelytapaohje ME72101 ”Opiskelijavaihto, lähtevät opiskelijat”. Kansainvälisyydestä opiskelijat saavat hyvin lisätietoa myös toimipisteen nettisivuilta opiskelijapalveluista.

Selvittelevat tutortunneilla opiskelijoiden kanssa yhdessä **seuraavan vuoden opinto-ohjelmaa ennen lomia**, jotta kaikilla on mahdollisuus kysellä tulevasta opinnoista. Etukäteisinformaatio auttaa opiskelijoita oman HOPSin suunnittelussa. Loppukevällä myös henkilökohtaisessa ohjauksessa keskustelun olisi hyvä painottaa tulevan vuoden opintojen suunnitteluun, jonkun opintojakson siirtämiseen myöhempään tai esim. suorittamiseen jossakin muualla jne. Siksikin on hyvä puhua yhdessä tulevasta vuodesta ja sen vaatimuksista. Esim. lääkelaskukäytäntö kannattaa kerrata – lääkelaskut on suoritettava vuosittain hyväksytysti, jotta tuleviin harjoitteluihin on mahdollisuus lähteä suunnitellusti.

Ensimmäisen opiskeluvuoden aikana voi jo nousta esille **opiskeluun liittyviä ongelmia**. Puutu niihin heti. Seuraa opintojen edistymistä sähköisesti opiskelijoiden opintokorteista. Ensimmäisen vuoden loppupuolella on hyvä keskustella kunkin opiskelijan kanssa vielä uudelleenkin. Keskusteluun tullessaan opiskelija on täyttänyt **välikeskustelu –lomakkeen 1. vuoden osalta**. Saat selville mahdollisia opiskelujen etenemiseen liittyviä murheita, mikäli opiskelija ei itse ole niitä tuonut jo aikaisemmin esille. Opiskelijan tulee selvittää rästien suorittamisaikataulut ja päivittää HOPS. Ne kannattaa katsoa myös yhdessä.

Toiselle opiskeluvuodelle oleellista

Toisen vuoden opinnot täyttyvät ammattiaineista ja ensimmäisistä pitkistä harjoitteluista. Opiskelijat ovat isojen haasteiden edessä.

Toisen ja kolmannen opiskeluvuoden aikana opiskelijalla voi olla opiskeluväsymystä, kun opinto-ohjelmassa on paljon vaativia opintojaksoja ja harjoitteluja. Tässä vaiheessa myös oppimisvaikeudet pahenevat, jos niitä on. Valinnat opintojen ja työelämän suhteen mietityttävät. Suuri osa opiskelijoista on myös työssä opintojensa aikana, joten he joutuvat pohtimaan, miten saavat limitettyä esim. isot harjoittelut ja työn toisiinsa. Opiskelijat tekevät työtä taloutensa tukemiseksi ja tämä tilanne jatkuu useimmilla koko opiskelun ajan. Opiskelijoilla voi olla myös odottamattomia muutoksia omassa elämässään, jotka kaikki vaikuttavat opinnoissa edistymiseen. Tehokasta ohjausta siis tarvitaan, että opinnot jatkuisivat mahdollisimman mutkattomasti.

Toisena opiskeluvuotena opettajatutorilla on käytettävissään yhteiset **tutortunnit**. Henkilökohtaisia keskusteluja käydään tarvittaessa. Keskustelkaa yhteisillä tunneilla taas HOPSista ja myös vapaasti valittavien opintojen tilanteesta. Viimeistään tässä vaiheessa vapaasti valittavat opinnot kannattaa aloittaa. Opiskelijan HOPSan suunnitteluun vaikuttavat ainakin mahdollisuudet loma-ajan töihin, jolloin on mahdollisuus suorittaa pakollisia harjoitteluja. Kerratkaa taas ajankohtaisia asioita. Kysele opiskelijoiden kuulumisia joka tapaamisella.

Harjoittelut alkavat toisen vuoden syksyllä ja ne herättävät paljon kysymyksiä. Kutsu vanhempia opiskelijoita tunnille kertomaan harjoitteluista heti lukukauden alussa ennen harjoittelujen alkamista, jotta opiskelijat voivat kysellä heiltä kaikkia harjoitteluihin liittyviä kysymyksiään. Vertaistuki on tässä oleellista; kukaan opettaja ei osaa kertoa opiskelijalle asioista, niin kuin opiskelijakollega kertoo. Kertaa myös harjoitteluihin ilmoittautumismenettely, harjoittelupaikkatilaukset ja erillissopimuskäytäntö. Muistuta opiskelijoita lääkelaskujen suorittamisesta ajallaan. Opiskelijalla on myös pian mahdollisuus suorittaa **pakollisia harjoitteluja palkallisessa työssä**. Palkallisesta työstä hyväksyttävä pakollinen harjoittelu edellyttää sitä, että opiskelija tekee sairaanhoitajan tai terveydenhoitajan työtä, joten hänen opintonsa tulevat olla tarpeeksi pitkällä. Toisen vuoden lopulla tai viimeistään kolmantena vuonna tämä on mahdollista. Palkallisessa työssä tehtävästä harjoittelusta on ohje, **harjoittelu palkallisessa työssä**, joka löytyy sivuilta opiskelijapalvelut.

Järjestä opiskelijoille info **yrityskiihdyttämöön** liittyvistä asioista. SAMKin yrityskiihdyttämö on ammattikorkeakoulun kehittämä innovatiivinen pedagoginen ratkaisu, jossa opiskelija voi kasvaa yrittäjäksi jo opiskeluaikana. Liikeidean kehittäminen, yrittäjänä toimiminen ja yrityksen kehittäminen ovat osa opiskelijan korkeakoulututkintoa. Itsenäisesti opiskelijat voivat tutustua yrityskiihdyttämön palveluihin osoitteessa www.samk.fi → tutkimus- ja kehittämistoiminta.

Opiskelijat lähtevät **kansainvälisiin vaihtoihin ja kansainväliseen työharjoitteluun** yleisimmin toisen vuoden kevätlukukaudella tai kolmantena opiskeluvuotena. Hakemisesta, rahoituksesta ja muista oleellisista asioista opiskelijat saavat tietoa nettisivuilta kohdasta opiskelijapalvelut. Kun opiskelija on saanut tiedon vaihdon toteutumisesta, selvitele hänen kanssaan vaihdon aikana suoritettavat opintojaksot. Joskus vastaanottavassa organisaatiossa ei voida suorittaa kaikkia niitä opintojaksoja, jotka olisivat ohjelmassa juuri vaihdon aikana, joten suunnittele opiskelijan kanssa HOPS, joka mahdollistaa opintopisteiden kertymisen mahdollisimman joustavasti. Opiskelija vie sitten suunnit

telman koulutusohjelmavastaavan allekirjoitettavaksi. Vaihdon aikana opiskelija on yhteydessä kv-yhdyshenkilöön kaikissa vaihtoa koskevissa kysymyksissä. Kun opiskelija palaa takaisin kotiin, koulutusohjelmavastaava tarkistaa opiskelijan suoritukset ja laittaa suoritusmerkinnät winhaan. Vaihtoon lähteville opiskelijoille pidetään myös yhteisiä kv-infoja, joihin osallistuvat kaikki lähtijät. Ne ilmoitetaan säännöllisesti netti-ilmoitustaululla.

Kannusta opiskelijoita varaamaan aikoja **henkilökohtaista ohjausta** varten. Kukin opiskelija toimittaa HOPSansa opettajatutorille ja samalla keskustellaan opintojen etenemisestä ja opiskelijan suunnitelmista. **Seuraa opiskelijoiden opintojen etenemistä** lukukausittain sähköisistä opintokorteista ja kutsu tarvittaessa opiskelija keskusteluun, mikäli ongelmia ilmenee eikä opiskelija itse ole ottanut yhteyttä. Tarkoituksena on tukea opiskelijan opintojen etenemistä niin, että hänelle ei kerry suorittamattomia opintojaksoja suuria määriä, vaan että hän saa opintojaksoista suoritusmerkinnät ajallaan.

Opinnäytetyön prosessi käynnistyy toisen opiskeluvuoden lopulla. Opinnäytetyöstä on menettelyta-paohje ME71110 ”Opinnäytetyö”.

Opiskelijalla on mahdollisuus saada **kesäajan** opinnoistaan opintotukea. Jotkut opiskelijat suorittavat vapaasti valittavina opintoina harjoittelua kesätyössä, mutta muitakin opintoja on mahdollista suorittaa. Ohjaa opiskelijoita tutkimaan toimipisteen nettisivuja koskien kesäajan opintoja; opiskelijapalvelut → opintotuki. Täällä on paljon kaikenlaista kesäopintoihin liittyvää ja myös kaikki tarvittavat lomakkeet kesäopintotukea varten.

Opiskelijat täyttävät lomakkeen **opintojen ohjauskysely, 2. vuosi**. Kyselyn tarkoituksena on selvittää, miten opiskelu SAMKissa on vastannut opiskelijoiden odotuksia, mitä opiskelun solmukohtia opiskelija on havainnut ja miten opiskelua voisi opiskelijoiden mielestä kehittää.

Kuten opintojen alun ohjauksessa, tulisi opintojen etenemisvaiheessakin pääpaino olla mahdollisten **ongelmien ennaltaehkäisyssä**. Ennaltaehkäisevänä menetelmänä on ainakin saman opettajatutorsuhteen ylläpitäminen koko opintojen ajan. Opiskelijan on helpompi tulla asioineen tutun tutorin luo, joka jo tietää hänen taustansa. Ongelmien ennaltaehkäisyä on myös tiedostaa opintojen etenemisen hankaluuksia, kuten esim. mistä löytyy hyvä opinnäytetyön aihe ja miten pääsee työn alkuun ja tehostaa näihin asioihin liittyvää ohjausta.

Kolmannelle opiskeluvuodelle oleellista

Kolmantena opiskeluvuotena opiskelijat valitsevat ammatillista suuntautumistaan. Kolmas opiskeluvuosi onkin hyvin tärkeä opiskelijan oman tulevaisuuden suunnittelussa. Tässä vaiheessa opiskelijan voi olla vaikea valita monesta kiinnostavasta alueesta, joten siinä tarvitaan tukea.

Infotilaisuudet työelämän edustajien kanssa ovat hyvä ratkaisu kolmannen opiskeluvuoden syksyllä täydentävien ammattiopintojen valinnan helpottamiseksi. Eri alojen ammattilaisia kutsutaan yhtenä päivänä / iltana kertomaan työstään ja työn vaatimuksista. Samalla opiskelijoilla on mahdollisuus esittää kysymyksiä. Kesätyötkin antavat opiskelijoille suuntaa kiinnostavista alueista.

Harjoitteluasioista jatkuvat mahdollisuudet tehdä pakollisia harjoitteluja palkallisessa työssä. Palkallisesta työstä hyväksyttävä pakollinen harjoitteluhan edellyttää sitä, että opiskelija tekee sairaanhoitajan tai terveydenhoitajan työtä, joten hänen opintonsa tulevat olla tarpeeksi pitkällä. Toinen tärkeä asia tälle vuodelle on **täydentävien ammattiopintojen harjoittelupaikkojen valinta**. Työelämäinfot ovat tärkeä väylä, kun opiskelijat miettivät valintaansa, mutta opiskelijat tarvitsevat tässä myös **henkilökohtaista ohjausta**. Opiskelijat tekevät pitkän, yhteensä 24 opintopisteen harjoittelun kahdella valitsemallaan alueella. Ohjaa opiskelijoita pohtimaan, mitkä harjoittelut tukevat parhaiten omaa ammatillista suuntautumista ja millaisin perustein opiskelijat tekevät valintojaan. Tästä asiasta kannattaa keskustella myös **yhteisillä tutortunneilla**.

Ei voida ajatella, että opiskelijat etenevät kaikissa asioissa itseohjautuvasti. **Opintojen seurannalla** ja tarvittaessa HOPS:n päivittämisellä tehostetaan opiskelijan opintojen etenemistä vaiheessa, jossa työelämä ja opiskelu kamppailevat opiskelijan kiinnostuksesta. Joillakin opiskelijoilla opinnot hidastuvat, kun edellytettäviä opintoja on rästissä.

Opiskelijat hakeutuvat usein ensimmäisiin alaansa vastaaviin työsuhteisiin opintojen keskivaiheessa. Työssäkäynti on suuri haaste ohjauksen kannalta. Kouluissa lähdetään yleensä siitä, että opiskelu on päätoimista ja työ on sovittava opiskeluun eikä päinvastoin. Tästä voi koitua hankaluuksia, koska opiskelijat kuitenkin käyvät työssä oman taloudellisenkin tilanteensa kohentamiseksi ja myös markkinoidakseen osaamistaan jo ennen valmistumista. Elämässä tapahtuu muutenkin jatkuvasti muutoksia, jotka voivat vaikuttaa opintoihin ja niissä edistymiseen. Valmistumisaikataulut voivatkin pettää. Näistä kaikista asioista on hyvä keskustella sekä tutortunneilla että henkilökohtaisissa ohjauksissa. Oleellista on, miten opiskelija suunnittelee opiskelunsa ja miten siinä voidaan tukea häntä. Kolmannen opiskeluvuoden aikana opiskelijat täyttävät **urapalvelukyselyn**, jonka tarkoituksena on selvittää opiskelijoiden uraohjauksen tarvetta ja jatko-opintotoiveita. Samalla voidaan keskustelussa selvittää opiskelijan opintojen edistymistä ja hänen ohjauksen tarpeitaan.

Päähuomio ohjauksessa kiinnittyy tässä vaiheessa **opinnoissaan hitaasti edistyviin** opiskelijoihin ja opiskelijoiden ongelmiin. Monien opiskelijoiden opintojen eteneminen hidastuu **opinnäytetyön** tekemiseen liittyvien ongelmien vuoksi. Tässä vaiheessa saatetaan pitää välivuosi opinnoissa ja olla työssä, jolloin opinnäytetyön aloittaminen on entistä hankalampaa, kun opiskelurytmi on jo unohtunut. Opinnäytetyöstä ja sen kytkemisestä esim. palkkatyöhön kannattaa keskustella. Jos aihe on kiinnostava ja selvästi hyödyttää sitä työpaikkaa, mihin opiskelija suunnittelee sijoittuvansa valmistumisen jälkeen, hän saattaa paremmin sitoutua opinnäytetyön tekemiseen, vaikka aikaa menisi muihinkin asioihin kuin kouluun. Tuleva työpaikka toimii siis sekä keppinä että porkkanana! 😊

Oleellista valmistumisvaiheessa

Opintojen loppuvaiheessa korostuvat urasuunnittelun ja ammatillisen kasvun tukeminen.

Valmistumisvaiheessa opiskelija on tilanteessa, että opiskelun tuoma jatkuvuus ja rytmitys katkeaa. Monet kokevat jäävänsä ”tyhjän päälle”, kun koulu loppuu. Joillakin valmistuvilla voi olla myös epävarmuutta työmarkkinoista ja työnhausta, varsinkin, jos opiskelija ei ole ollut aktiivisesti alan työssä loma-aikoina. Toisaalta hoitoalalle työllistytään hyvin ja varsinkin suurten sairaanhoitopiiri- en ja terveyskeskusten rekrytointikampanjointi on vilkasta valmistumisen aikoihin. Opiskelija jou- tuuakin päättämään, mihin asettuisi ja mikä olisi paras vaihtoehto. Ratkaisu ei ole aina helppoa. Näistä asioista on hyvä puhua yhteisissä tapaamisissa.

Valmistumisvaiheessa pidetään ryhmätapaamisia, joiden aiheena ovat valmistumiseen liittyvät toi- met, kuten tutkintotodistusanomuksen laatiminen. Näitä **valmistumisinfoja** on ennen jokaista val- mistumispäivää ja opiskelija voi valita, mihin osallistuu. Infotilaisuuksiin pyydetään mukaan usein myös ammattiyhdistysten edustajia. Opiskelija täyttää **tutkintotodistusanomuksen** sekä **rekiste- röintilomakkeen** ja maksaa rekisteröintimaksun. Tarkista opiskelijan kanssa henkilökohtaisessa tapaamisessa opiskelijan opintosuoritukset. Ennen valmistumista opiskelija vastaa vielä **koulutuk- sen palautelomakkeeseen**. Nämä asiakirjat opiskelija voi tulostaa myös itse toimipisteen net- tisivuilta opiskelijapalveluista, kohdasta valmistuminen. Jos opiskelija ei pääse valmistumisinfoon, hän voi täyttää tarvittavat asiakirjat omatoimisesti. Opiskelijan apuna on tiivistetty tietopaketti **Mi- ten toimit, jos et pääse infoon**, joka on myös s- asemalla. Informoi valmistumisvaiheessa opiskeli- joita myös alumnitoiminnasta ja jatkokoulutusmahdollisuuksista ja jaa heille **alumniesite**. Alumniesite löytyy intranetistä kohdasta viestintä → esitteet. Valmistumiseen liittyvät menettelytapaohje ME71111 ”Tutkintotodistuksen myöntäminen” ja ME82001 ”Valmistuneiden työhönsijoittumissee- ranta”.

Kaikki eivät valmistu ns. normiajassa, vaan **opinnot voivat pitkittyä** eri syistä. Opiskelijat tarvitse- vat tehokasta ohjausta, että he saavat opintonsa valmiiksi ennen opiskeluoikeutensa päättymistä. Ota yhteyttä näihin opiskelijoihin – muistuttaminen voi olla tehokas keino tilanteessa, jossa opiske- lija on esim. työssä eikä valmistumisella koeta olevan kiirettä. Saattaakin olla niin, että opintojen loppuunsaattamiseen herätään vasta siinä vaiheessa, kun työpaikkaa suunnitellaan vakinaistettavak- si, mutta työntekijällä ei olekaan tutkintotodistusta ja rekisteröintiä. Jos ollaan tilanteessa, että **opis- keluoikeus päättyy** ja opinnot ovat vielä kesken, opiskelijan on anottava opiskeluoikeuden jatkamisa- ta. Ohjeet tähän löytyvät helpoimmin toimipisteen nettisivuilta kohdasta opiskelijapalvelut → lo- makkeet → anomus opiskeluoikeuden jatkamiseksi. Joskus opintotoimistosta kysytään lisääaikaa anovien opiskelijoiden tilannetta, miten realistisia heidän suunnitelmansa ovat. Niihin on siis tarvit- taessa otettava kantaa. Jos opiskeluoikeutta ei jatketa, opiskelijalla on mahdollisuus suorittaa opin- tonsa loppuun avoimessa ammattikorkeakoulussa. Avoimen ammattikorkeakoulun palveluista saa helpoimmin tietoa SAMKin sivuilta www.samk.fi → täydennyskoulutuskeskus → avoin amk. Jot- kut opiskelijat hakevat uudelleen opiskelemaan ja pyrkivät tätä reittiä hyödyntäen saamaan opin- toihinsa lisää aikaa ja opintonsa valmiiksi. Mikäli opiskelija tulee valituksi, hänen kanssaan laadi- taan uusi HOPS, jossa painopiste on suorittamattomissa opinnoissa.